

Kulturně společenský časopis
2009 • 10 na internetu

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Chceš do držky, Geberte?

Dva zloději a jeden vrah

Z říše vědy a práce

Obsah:

O čem se (ne)mluví

Jiří T. Král: **Královiny** (4)

Michal Kliment: **Extase**

československého filmu:

Ztracené snímky 30. let (7)

Žerty dravé

Kazimír Turek: **Polemika**

**o hovně aneb Chceš do
držky, Geberte?** (12)

Jakub Šofar: **Ne že by na tom
nějak zvlášť záleželo...** (14)

Michal Šanda:

**Z antikvariátních
banánovek**

– Z říše vědy a práce (16)

Jaromír Trpký: **To je ale ksicht**
(22)

Žerty hravé

Dagmar Plamperová: **Hřbitovní
kvítí** (24)

Jan Lustig: **Vysloveně žertovně**
10 (25)

Jakub Šofar: **Filokartistův
výsadek** (26)

Michal Černý: **Dva zloději
a jeden vrah** (28)

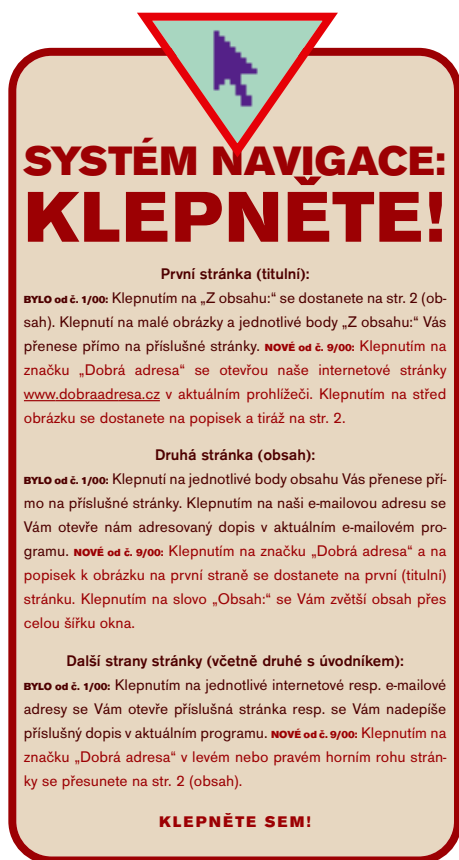
Radana Šatánková: **Výběr** (32)

Příloha

Koláže Katka Bolechová (36)

Na titulní stránce: Katka Bolechová, „Spermie na maškarním bále“, koláž (k článku na str. 36)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 10, ročník 10. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Zástupce šéfredaktora: Michal Šanda. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Štěpán Kučera, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

Literární zádrhel

Jiří Kuběna ÉROS HRAJE V KOSTKY S GANYMEDEM (úryvek)

Ten, Kdo Se Nezastaví Před Ničím A V Ničem:
Nebohý Nilský Bůžek V Rouše Nebožtíka S Bičem: S Cukříkem
Ve Dlani
Yorickova Lebka Skórující S Hrobníkovým Rýčem: S Výkřikem.
Zkrátka Když Smrt: Tak Křepká,
Smrt Matka.

Nekonečná Kolová Hra s Občas Neviditelným Jednou Zlatým
A Pak Zas Rudým Míčem.
Kantova Trepka Až K Hvězdám Vyhozená Nietzschem.
Možná Se Nezdám: Žádná Žena Sluncem Oděná:
Já Ibis, Hlídač Mrtvých a Pán Rozhraní: Já Přece Tvoje Kolébka.

Komentář K Básni

Ten, Který Používá Velká Písmena Na Začátku Každého Slova,
Vypadá Moudře. A Ta Slova Závrať Způsobují: I Nietzsche
Pak Trepku Hodí Ke Hvězdám, Kantovi Ji Sebral I S Míčem.
Nietzsche Miluje Mietsche A Kyetsche.

Svatá Matka, Kříž, Krev, Ty, Který Vidíš, Udidlo, Kadidlo, Rodidlo:
S Velkými Písmeny Vše Získává Smysl.
A Nástupci Básníka Naštěstí Pokračují V Díle:
Bohemia Chips Solené, Premio Economy Extra-Mini, Bio Čaj Darjeeling – První Sběr,
GRACIAS-MINI ČOKOLÁDY!

Karl Thurgau von Jabkowicz

Naši milí,

říjnová Dobrá adresa je mišmaš. Eintopf. Koláž. Malá koalice. Prostě vznikla jako nahromadění nesourodých entit, spojených nečekaným prolutím jejich osobního času v naší-vaší hlavě. Takzvaná náhodnost je rébus prozřetelnosti, pro vidoucího jasný vzkaz o souvztažnosti spojeného. To jsou žvásty, co?

Chtěli jsme z časopisu udělat ezoterický věstník plný čaker, plumerálních energií, zodiakálních nerostů a numerologických konstant. Fašouni ze spolku skeptiků Sisyfos nám ale pohrozili soudním sporem za poplašnou zprávu o tom, že celá západní věda je omyl, založený na chybném předpokladu, že 1 plus 1 je 2. Takže to bude zase jenom o literatuře. Co se dá dělat.

Nelekejte se a pijte červené!

Štefan Švec

Královiny

Intelligentní vibrátor: ideální pomůcka pro muže

Některé reklamní články jsou silně zavádějící. Nyní nám jeden z Blesku třeba tvrdí, že ženy ocení nejnovější inteligentní (!) vibrátor, který umí napodobit orální sex. „Můžete ho dokonce naučit pohyby, které se vám nejvíc líbí!“ chválí výrobek. Příslušný copywriter by nás neměl balamutit, ale přiznat barvu: takový dokonalý vibrátor jen potvrzuje fakt, že pokrok je dán nezkrotnou lidskou touhou usnadnit si život. Nejvíce jím totiž nebudou nadšeny ženy, ale líní muži. Vždyť kdo z nás silnějšího pohlaví umí „35 účinných jazýčkových masáží“ a navíc by se je vůbec chtěl učit. Není tedy nad to, zapojit do sexu mechanického pomocníka a užít si až závěrečné finále. Jen jedno nebezpečí se v tomto přístrojků skrývá, a to slovo inteligentní. S tím bychom si zahrávat neměli: začnou-li ženy poměřovat naši inteligenci s vibrátorem, nikdo si nemůže být jistý výsledkem.

Frustráti z celní správy

Když celníkům zrušili hranice, začali zřejmě trpět pocitem určité společenské nedostatečnosti. Jinak si jeden neumí vysvětlit následující zážitek: Až dosud si myslel, že Celní správa je tu od toho, aby namátkově kontrolovala kamiony, zda neprovázejí neproclené zboží. Ale chyba lávky, buzerování normálního občana jim totiž připadá neskonale zábavnější. – Na jedné z dálnic mne zastavili uniformovaní panáčci. Původní předpoklad, že jde o policisty, byl mylný, na jejich vestách skvěla se výšivka „Celní správa“. Nutno říci, že policejní kontrola by mi nakonec byla stokrát milejší, neboť celníci velmi pečlivě navazují na nezapomenutelnou praxi Veřejné bezpečnosti. To, že se celník podívá do kufru, je teprve začátek, poté vám pustí do auta psa (anžto hledá drogy) a nakonec – protože pes je přece tupý a vyčenichat je nemusí – udělá důkladnou prohlídku auta včetně písemností. A ještě se na vás kvůli lehce netradičnímu zjevu a autu připomínajícímu popelnici dívá celou dobu s neskrývaným opovržením. Musím říci, že takovou míru pohrdání jsem nezažil od roku 1989. Je dosti podivným vyšínutím práva, že celníci mají právo namátkově prohle-

Pozoruhodné: zatímco se emise rtuti z elektráren daří dostat pod kontrolu, takže na životní prostředí nemají zásadní vliv a straší víceméně v absolutních číslech, rozbité kompaktní zářivky na skládkách (kdo je asi bude odevzdávat do sběrných dvorů...) mohou způsobit nemalé ekologické potíže v daném místě. To ale přece není důležité: globálně bude možné vykázat pokles nějakých těch číslíček. Aktuální europříkaz totiž zní: myslet globálně, posrat to lokálně.

dávat auta a notně toho využívají, jak ukazují jejich tiskové zprávy. Zatímco na ulici jste chráněni před osobní prohlídkou zákonem a prohledávat byt jen tak vám rovněž nikdo nesmí, auto je zřejmě tak společensky nebezpečným prostorem, že se kvůli tomu vyplatí ponížovat nevinné. Příště proto zabalím do mikrotenového pytlíku psí lejno, a až se bude celník ptát po obsahu sáčku, nechám jeho otázku bez odpovědi, aby měl příležitost zjistit si to sám.

Konečně potvrzeno: Jiří Peňás není gay

Jeden se omlouvá, že kdy zpochybňoval sexuální orientaci literárního kritika Jiřího Peňáse. Vše začalo Peňasovým chvalozpěvem na odcházejícího šéfredaktora Týdne Dalibora Balšínska. Věty o „záři vydávající osobnosti“ jednoho přinutily spekulovat, co že ti hoši spolu asi mají. A když měl Peňáš ještě potíže rozeznat tělesné otvory na ženském aktu od Jiřího Davida, podezření jen zesílilo. Nyní ale je konečně jasno. Peňáš se totiž stane novým šéfem kultury v Lidových novinách, kam jej z Týdne přetáhl – no hádejte – Dalibor Balšínek. Jednomu se ulevilo: redakce tedy nejsou ghettem menšinově orientovaných mužů. Peňásův servil-

ní článek nebyl projevem tajných citů, ale obyčejné podlézavosti k šéfovi, který tím byl „nenápadně“ žádán o příští místo. Pro kulturního novináře je to jistě ta nejlepší kvalifikace.

‘Eurouvažování: mysleme globálně, soudruzi

Jeden je šťastný, že mu už jsou konečně jasnější zákruty myšlení euroúředníků a jejich bossů. Takto evropský komisař pro energetiku Andris Piebalgs osvětlil podle Respektu ekologickou výhodnost úsporných zářivek: „Ve chvíli, kdy se kompaktní zářivka dostane na skládku, ušetřila během svého fungování více emisí rtuti z výroby elektřiny v uhelných elektrárnách, než sama obsahuje, takže znečištění rtutí je globálně nižší.“ Pozoruhodné: zatímco se emise rtuti z elektráren daří dostat pod kontrolu, takže na životní prostředí nemají zásadní vliv a straší víceméně v absolutních číslech, rozbité kompaktní zářivky na skládkách (kdo je asi bude odevzdávat do sběrných dvorů...) mohou způsobit nemalé ekologické potíže v daném místě. To ale přece není důležité: globálně bude možné

vykázat pokles nějakých těch číslíček. Aktuální europříkaz totiž zní: myslet globálně, posrat to lokálně.

Když jste spisovatel, toužíte být vrátným

Jeden je rád, že se časopis Týden konečně stává baštou pracujícího lidu. U článku týkajícího se zaměstnání za minulého režimu nyní otiskl vynikající osvětovou tabulku „dobrých fleků“ a hledme, která to vedle obligátního řezníka, hostinského či zedníka byla: vrátný, topič a čerpač. Zatímco lidé v prvních třech profesích kradli, trojice druhá nepracovala. Tak kupříkladu profese vrátného byla podle Týdne „nepříliš placená, ‚zašívárna‘, kterou milovali oponenti režimu, zakázaní spisovatelé i lidé, kteří si nechtěli zadat s režimem, pracovní doba se dala z velké části pročíst a prospat“. Což o to, flákárna byly i další dvě profese, v nichž pracovala velká část disentu, jednoho jen zmátlono slovíčko „milovali“, než mu došlo, že editoři se přestali stydět za svou profesní průpravu v Rudém právu a „satirickém“ Dikobrazu. Jak jinak si vysvětlit, že radostně přebírají „pravdy“ hlásané komunistickým tiskem před dvaceti lety: nepřátelé socialistického zřízení jsou

„I dnes můžeme číst stať od komunistického autora ‚Kultura v socialismu – socialismus jako kultura‘. I Stalin ve své ‚genialitě‘ mluvil do vysokého umění např. skladateli Šostakovičovi. Koho z dnešních vládců tyto otázky zajímají?“

lidé vyhýbající se práci a řezníci nepoctiví lumpové (to se psalo v rámci povolené kritiky v mezích zákona). Takovým rituálním pliváním měli být ostatní ujištěni, že pracují dobře a že jsou něco víc než líná disidentská chátra a vychytralí kupeční šibři, zatímco ve skutečnosti nemakal nikdo a zakázaní spisovatelé byli rádi, že nějaký flek vůbec mají. Zdá se, že úbytek mozků daný „luxováním“ redakce bývalým šéfredaktorem Daliborem Balšínkem vede v Týdnu ke zvýšené oblibě jednoduchých klišé. To se tedy zřejmě máme na co těšit.

Orální hrdina Jiří X. Doležal

Budoucí žena novináře Jiřího X. Doležala Alex jednoho přesvědčila, že na to jde při získávání přízně žen špatně. Nemá proto cenu zabývat se tím, nakolik je předmanželská reality show Alex a X. vkusná, její edukační účinek totiž vůbec nelze docenit. Vida, co Alex odpověděla na otázku, zda je pro ni X. v posteli jednička: „Udělal pro mě něco, čeho si moc vážím a беру to jako obrovský důkaz lásky.“ Jeden si po těch slovech začal Doležala automaticky vážit také – to asi muselo být opravdu něco velkého: Nevadí mu její bérkové vředy? Překousl, že má po operaci pouze jedno řadro? Dělá, že nevidí silný ekzém na břiše? Odpověď na naléhání zvědavé novinářky, o co že to vlastně šlo, jej zase vrátila na zem. „Orálně se mi věnoval při menstruaci. To jsem nikdy předtím nezažila a musím říct, že mi byl v tu chvíli hodně blízko.“ Jeden je ovšem rád za poznání, že pro získání obdivu žen už není třeba vykonávat heroické činy, ale že se stačí chovat jako normální prase.

Chci politiky burany aneb Když vládce zajímá kultura...

Na Britských listech je zajímavé, jak se tamní bolševici snaží prezentovat jako zastánci vyváženosti ve stylu: reálný komunismus

nebyl dobrý, ale neměli bychom vše zcela zatracovat. Ještě zajímavější ale je fakt, jak jim v diskusi někdy nevědomky ujede obdivný výrok na adresu masových vrahů. To se nyní stalo například Jiřímu Beránkovi, když polemizoval s tezí, že komunisté vyznávají primitivní materialismus. „Komunisté (...) si vždy uvědomovali důležitost vzdělání, vědy a ideologie, včetně ideového působení umělecké kultury. I dnes můžeme číst stať od komunistického autora ‚Kultura v socialismu – socialismus jako kultura‘. I Stalin ve své ‚genialitě‘ mluvil do vysokého umění např. skladateli Šostakovičovi. Koho z dnešních vládců tyto otázky zajímají?“ napsal. To je moc pěkná ukázka vyváženosti: Stalinova genialita se sice vrzne do uvozovek, nicméně sugestivní otázka naznačuje, že to s tím vlastně nebude tak horké, protože dnešní vládcí jsou ještě horší. Jeden si myslí, že totéž by Beránek měl napsat o Hitlerovi, chce-li být opravdu vyvážený. Ve skutečnosti bychom navíc měli být šťastni za politickou reprezentaci, které je kultura šumafuk. Když se o ni totiž začnou zajímat, obvykle skončí v lepším případě u měšťanského kýče či – v tom horším – u socialistického realismu. Pokud nějakí politici mluví o kultuře, měli bychom se před nimi mít na pozoru. Vpůsledku totiž vykazují pozoruhodnou snahu rozhodovat o tom, co to vlastně kultura je a kdo a jak ji může dělat.

Jiří T. Král

Další glosy jsou na
www.kral.bloguje.cz

O

čem
se
(ne)
mluví

Extase československého filmu

Ztracené snímky 30. let

V e třicátých letech vzniklo celkem 291 celovečerních hraných filmů (počítáme-li i sedm němých snímků z roku 1930), které jsou řazeny do československé produkce. Do dnešního dne se jich přitom dochovalo v kompletní či částečné verzi 278. V této Extasi československého filmu se za-

měříme na oněch třináct titulů, které jsou historiky z NFA považovány za ztracené.

Nejprve si je vyjmenujme. Jedná se o němé filmy Pradlenka Jeho Jasnosti (1930), Vše

Vězeň na Bezdězi

Snímek Pradlenka Jeho Jasnosti vznikl v koprodukcii s rakouskými a německými tvůrci (ale v československé produkci Roberta Zdráhala) a jedná se o jediný počín rakouského režiséra Freda Sauera ve spojitosti s naším filmem. Romantické drama, jehož hlavní role sehráli především zahraniční herci, vyprávělo příběh ze šlechtického prostředí a mělo premiéru 5. září 1930, tedy pouhé dva týdny předtím, než do kin vstoupil první československý zvukový film.

pro lásku (1930) a zvukové snímky Tajemství lékařovo (1930), Svět bez hranic (1931), Žena, která se směje (1931), Vězeň na Bezdězi (1932), Mámino srdce (1933), Polibek ve sněhu (1935), Pan otec Karafiát (1935), Cikánská láska (1938), Manželka něco tuší (1938), Královna stříbrných hor (1939) a Žabec (1939).

Nejtěžší ztráty přitom spadají do dvou období. Na začátku 30. let prožil v Československu svůj nástup zvukový film, jedním z dědictví němého filmu však byla velká ztrátovost, která se přenesla i do prvních let po roce 1930. V tomto období evidujeme řadu snímků, které jsou technicky nekvalitní, často s minimem zvukových záběrů, nebo tituly, jež se do dnešních dnů dochovaly nekompletní. Za zcela ztracené přitom považujeme sedm titulů z let 1930 až 1933, za problematické či částečně nedochované pokládáme zhruba desítku dalších, kterým se bude věnovat některá z příštích Extasí.

Druhým problematickým obdobím je pak konec třicátých let, neboť z roků 1938 a 1939 postrádáme čtyři snímky. Na vině je zřejmě složitá doba spojená se změnami státních hranic, právního statusu státu i s vypuknutím druhé světové války. Válka má ostatně vinu i na tom, že některé filmy se dochovaly v jediné, často neúplné kopii. Důvody mohly být politické (nacisté se například pokoušeli zlikvidovat všechny kopie snímku Voskovce a Wericha Svět patří nám) či vysloveně technické.

Snímek Pradlenka Jeho Jasnosti vznikl v koprodukcii s rakouskými a německými tvůrci (ale v československé produkci Roberta Zdráhala) a jedná se o jediný počín rakouského režiséra Freda Sauera ve spojitosti s naším filmem. Romantické drama, jehož hlavní role sehráli především zahraniční herci, vyprávělo příběh ze šlechtického prostředí a mělo premiéru 5. září 1930, tedy pouhé dva týdny předtím, než do kin vstoupil první československý zvukový film. Když struny lkají (1930).

Až 23. října 1930 pak byl uveden další němý titul Vše pro lásku, jehož režisérem byl Martin Frič. Hlavní roli v této komedii sehrál Valentin Šindler, který zde vytvořil ve své době oblíbenou lidovou postavičku hanáckého strážáka Matěje Křópala z Břochovan. Tuto roli, populární zejména díky rozhlasovému vysílání, zachytil (už i se zvukem) snímek Na Svatém kopečku (1934).

Nešťastně pozdní uvedení filmu Vše pro lásku uškodilo, v těžké konkurenci zvukových titulů domácích i zahraničních (jen o den později měl premiéru první zvukový film Vlasty Buriana C. a k. polní maršálek) musel propadnout.

Filmové ztráty s určitostí ochudily kinofily a filmové historiky o jeden poznatek – jak vypadala režijní práce úspěšného divadelního dramatika, režiséra a dramaturga Divadla Vlasty Buriana Julia Lébla. Můžeme-li někoho označit za smolaře československého filmu, pak je to zřejmě tento tvůrce: do jeho filmografie totiž spadají pouze snímky Tajemství lékařovo, Svět bez hranic a němý titul Za čest vítězů (1920), který se rovněž nedochoval. Léblůvu práci tak ve filmu připomíná jediné snímek Prodávám svou ženu (1941), který vycházel z jeho divadelní hry (spoluauctorem byl Jindřich Hořejší) uváděné na prknech Burianova divadla a na němž se Lébl podílel také scenáristicky.

Oba zvukové Léblůvy filmy vycházely z divadelní předlohy a měly ještě jedno specifikum – jednalo se o lokální produkty americké společnosti Paramount, která tyto náměty zpracovala v různojazyčných verzích v různých zemích.

Tajemství lékařovo je dramatem ženy nespokojené v manželství, která se rozhodne manžela opustit. Její milenec ale ve stejné chvíli zemře při tragické nehodě a žena naděje na spokojenou budoucnost se zhroutí. Svět bez hranic zpracovával v rámci československého filmu té doby vzácné vizionářské téma – příběh se totiž točil kolem vynálezu televize. Mladému vynálezci

Ondřeji Lineckému se podaří zhotovit přístroj na televizi – vidění na dálku –, který představí zaměstnavateli své dívky Jany, finančníkovi Stefanovi. Ten přislíbí financování projektu, pouze pokud se Jana stane jeho milenkou. Když dívka odmítne, pokusí se jí Stefan násilím zmocnit, ale výstup je zachycen novým vynálezem. Linecký, který celý výjev na dálku zhlédne, přispěchá Janě na pomoc a kompromitovaný Stefan s ním podepíše smlouvu.

V dané souvislosti připomeňme, že filmová společnost Paramount rovněž dala první hereckou příležitost na plátně také Voskovci a Werichovi, kteří uváděli lokální verzi revuálního snímku Paramount revue (Paramount on Parade, 1930), v němž hrálo na padesát tehdejších největších hollywoodských hvězd (mimo jiné Maurice Chevalier a Gary Cooper) a jenž byl plně zvukový

a částečně barevný. Kopie československých scén, v nichž představitelé Osvobozeného divadla zazpívali píseň Tři strážníci, se bohužel nedochovala.

Žena, která se směje byla prvním režijním počinem Jana Bora, rovněž divadelního režiséra a dramatika. Toto společenské drama vyprávělo skandál z vyšší společnosti, který rozpoutají média a jenž nakonec vede k rozvodu.

Režisér ruského původu Vladimír Chinkulov Vladimírov se ve 30. letech zapsal do filmové historie třemi snímky, jež by se dnešní optikou daly označit jako nízkorozpočtové. Mizivé náklady všechny tři tituly – Vězeň na Bezdězi, Strýček z Ameriky (1933) a Výkřik do sibiřské noci (1935) – umělecky poznamenaly a dodnes se jedná se o jedny z nejhůře hodnocených titulů meziválečné produkce.

Režisér ruského
původu Vladimír
Chinkulov
Vladimírov se ve
30. letech zapsal do
filmové historie
třemi snímky, jež by
se dnešní optikou
daly označit jako
nízkorozpočtové.

Tajemství lékařovo

Údaje
o ztracených
filmech pocházejí
ze sekundárních
zdrojů, kterými
byly především
cenzurní spisy,
dobové popisky či
zprávy z tisku.

Žabec

Kvalitu Věžně na Bezděži už bohužel nemůžeme posoudit. Příběh měl přitom slušný potenciál – film pojednával o porážce Přemysla Otakara II. v bitvě na Moravském poli a následném věznění jeho nezletilého syna Václava II. na hradě Bezděžu. Snímek byl ale natočen především jako doplněk výuky pro školy a tituly určené dětem vykazovaly ve 30. letech značnou dávku odbytosti. Existují proto důvodné předpoklady, že o mnoho lépe nedopadl ani Věž na Bezděži.

Sentimentální melodrama o svobodné matce a ztraceném dítěti Mámino srdce je jedinou režijní prací Františka Winkelhofera. Snímek vychází z námětu Karla Špeliny, který podobné náměty často vyhledával

a nejednou i režíroval. Dva z jeho filmů jsou přitom rovněž pokládány za ztracené. Snímek Manželka něco tuší nebyl příběhem manželské nevěry, jak by se na první pohled mohlo zdát, ale trampskou komedií o proměně usedlého právního rady (hrál jej Jára Kohout) v energického milovníka přírody. Film Královna stříbrných hor zase vyprávěl melodramatický příběh o matčině oběti pro syna a o síle víry, která může uzdravovat.

Oba ztracené tituly z roku 1935, Polibek ve sněhu a Pan otec Karafiát, spadaly do kategorie lidových komedií. Snímek Jana Svitáka Pan otec Karafiát vyprávěl o vesnickém mlynáři, který se nepohodně se synem kvůli rozdílným představám o mladí-

kově budoucnosti. Zatímco otec chce mít z hochy právníka, syna láká hudba a skládání písní. Polibek ve sněhu Václava Binovce byl zase příběhem z prostředí módy. Komika filmu vycházela z premisy, že mladý šéf módní firmy brání svým manekýnkám, s nimiž podniká propagační cestu po Krkonoších, ve známostech s muži. Oba filmy měly samozřejmě v duchu dobového standardu dobrý konec (pomineme-li smutnou skutečnost, že se do dnešních dnů nedochovaly). Polibek ve sněhu byl natočen rovněž v německé verzi, kterou však potkal stejný osud jako tu českou.

Melodramatický snímek Cikánská láska obsahoval nejzajímavější informaci zřejmě v kolonce režie. Ta byla totiž společným dílem tří osob – herců Jana W. Speergera a Theodora Pištěka a herečky Ady Pellové-Czivišové. Pro všechny tři herce, kteří se hráli rovněž hlavní role, to byl zvukový debut, neboť poslední zkušenosti s režii měli z němé éry. Herecký rekordman všech historických tabulek československého filmu Pištěk režíroval později ještě snímek Děvče z předměstí (1939) a několik němých titulů, jeho kolega Speerger se ve 20. letech rovněž podepsal pod dva němé filmy. Jedna z prvních československých režisérek Pellová-Czivišová natočila kromě Cikánské lásky už jen pohádku Zlatý květ (1929), která patří k dochovaným snímkům, a její herecké schopnosti dnes můžeme docenit rovněž pouze z němých filmů. Své jediné zvukové role totiž sehrála ve Vězni na Bezdězi a právě v Cikánské lásce.

Symbolicky 22. prosince roku 1939, tedy několik dnů před koncem třicátých let, měl premiéru chronologicky poslední ztracený film československé kinematografie, Žabec režiséra Vladimíra Slavínského. Jednalo se zřejmě o jeden z typických režisérských produktů – rozpustilou komedii s Věrou Ferbasovou v hlavní roli. Zápětka pracuje s množstvím záměn, z nichž ta hlavní spočívá v tom, že mladá chovanka penzionátu, aby poznala rodinné poměry, vstoupí

v převlečení do služeb své macechy. Ve hře je samozřejmě sňatek prosazovaný rodiči, o který mladá žába nestojí, ale ke kterému celý děj směřuje.

Údaje o ztracených filmech pocházejí ze sekundárních zdrojů, kterými byly především cenzurní spisy, dobové popisky či zprávy z tisku. Jako jediný spolehlivý pramen v tomto ohledu fungují publikace Národního filmového archivu Český hraný film. Otevřete-li si totiž například Lexikon českého filmu, přijdete na to, že jeho autor Václav Březina nejenže neuvádí některé nedochované filmy jako ztracené, ale dokonce je hodnotí jakožto zhlédnuté (někteří uživatelé serveru csfd.cz tento postup směle napodobili).

I v dnešní době, tedy sedmdesát až osmdesát let po vzniku zmíněných filmů, existuje naděje, že se některý ze ztracených titulů objeví. Jak napsal v roce 1998 ředitel NFA Vladimír Opěla v předmluvě publikace Český hraný film II, 1930–1945, je možné věřit, že „další průzkum pramenů i bádání v některých filmových archívech, které byly jen zčásti dostupné (Itálie, Rusko, SRN, bývalá Jugoslávie ad.), přinese některé dílčí poznatky, ale i objevy děl považovaných za ztracené. Nevzdáváme se naděje, že také v České republice mohou být objeveny filmové a další materiály“.

Podobná naděje určitě nemusí být falešná, vždyť právě v roce 1998 byl v soukromých rukách objeven například němý snímek Šachta pohřbených ideí (1921), jenž byl rovněž pokládán za ztracený. Podobný objev dnes by se ale každopádně rovnal senzaci. Mimořádně velké senzaci.

Nepočítáme-li snímek Tonka Šibenice (1930), který byl ozvučen dodatečně a měl premiéru už 27. února 1930. Mimochodem, česká kopie tohoto filmu se rovněž s výjimkou prologu nedochovala, v NFA se tak nachází pouze francouzská verze.

Tímto vynálezem se zabýval ještě snímek Výdělečné ženy (1937), jediný režijní počín herce Rolfa Wanky.

Michal Kliment

Jako jediný
spolehlivý pramen
v tomto ohledu
fungují publikace
Národního
filmového archivu
Český hraný film.
Otevřete-li si totiž
například Lexikon
českého filmu,
přijdete na to, že
jeho autor Václav
Březina nejenže
neuvádí některé
nedochované
filmy jako
ztracené, ale
dokonce je
hodnotí jakožto
zhlédnuté (někteří
uživatelé serveru
csfd.cz tento
postup směle
napodobili).

Polemika o hovně

erty

dra
vé

A tak Gebert sedl a chutě psal:

aneb

„Stankovičovu památku zpřítomňuje důvěrně

laděný text Viktora Karlíka“,

Chceš

kdežto Turkův článek napomáhá tomu, „že

Stankovič bude dál

zpřítomňován jako jakási mystická figura,

zatímco jeho kritické

dílo nereflektováno zapadne“.

do držky,
Geberte?

Napsal jsem do Lidových novin články o Andreji Stankovičovi a také o Revolver Revue. Reakce revolverkářů byla nevelká, ale přesto mi stojí za komentář. Až neuvěřitelně jednoznačným způsobem totiž dokazuje, co jsem v Lidových novinách naznačoval: nade vše už jim je metoda, obsah už je nezajímá. Jinými slovy: vždy hledají hůl na psa, aniž by vůči textům jiných projevíli aspoň minimální empatii. A právě tak se projevil i Adam Gebert, který v poslední Revolver Revue zdánlivě polemizuje s mým textem o Stankovičovi. Výsledek je komický: čím méně se lišíme v pohledu na tohoto filmového kritika, tím trapněji vypadá jeho dštění síry na mou osobu. Proto lze říci, že následující polemika je celkem o hovně.

Gebert publikoval v Revolver Revue text o Stankovičovi (původně šlo o přednášku

pronesenou na večeru F. X. Šaldy), ve kterém rozebírá jeho „kritický typ a odkaz“. Některé věty bych podepsal, třeba tuto: „Stankovič byl kritik morálky naší společnosti a film mu svým provozním zázemím i svou širokou adresností, ale i absolutní kýčovitostí skýtal optimální pole, mohl na něm vznášet své morální maximy a podrobovat je opakovanému zkoumání.“ S jinými tezemi bych polemizoval, například když Stankoviče srovnává s Ivanem Jirousem jako kritikem, protože oba spojuje zřetel ke konkrétním osobám s důrazem na jejich dílo, a píše: „Od hodnověrnosti takového kritického přístupu lze jen stěží odmyslet společnou disidentskou zkušenost.“ Ač je pravda, že Stankovič hledal (a podle mého se v tomto často nestrefil) kvalitu v nepodarcích, protože mu jejich tvůrci byli bližší svou urputností než rutiněři produkující

kýč za kýčem, spojovat hodnověrnost tohoto postoje s disidentskou zkušeností je omyl. Stankovič prostě při svém hodnocení díla vždy přihlíží k mravní integritě díla i jejího tvůrce – a podobně uvažují tisíce kritiků po celém světě, kteří se nespokojí pouze s „uměleckým dojmem“. Nechci laskavého čtenáře nudit, jen jsem chtěl ukázat, že Gebert upozornil na některé aspekty Stankovičova díla a že zase nejsme v nějakém zásadním rozporu.

O to legračnější je předposlední odstavec jeho textu, evidentně přilepený až v redakci. Představuji si, jak redaktoři Gebertovi říkají: „To je prima, do tohodle textu zamontujeme kopnutí do Turka, který nás pomluvil v Lidových novinách“ (v dalším článku nazvaném Instalatéri české umělecké kritiky). Zvláště naléhavý je grafik Viktor Karlík, jehož text jsem v Lidovkách zmínil v nelichotivých souvislostech. A tak Gebert sedl a chutě psal: „Stankovičovu památku zpřítomňuje důvěrně laděný text Viktora Karlíka“, kdežto Turkův článek napomáhá tomu, „že Stankovič bude dál zpřítomňován jako jakási mystická figura, zatímco jeho kritické dílo nereflektováno zapadne“. Gebert tu provádí opravdu pozoruhodnou eskamotáž. Karlíkovy výroky o Stankovičovi („Jeho empatie a sociální inteligence byly mimořádné. Nezapomenutelná je i jeho schopnost dlouhodobého soustředění na myšlenku.“) podle něj pouze připomínají výjimečný kritikův život, moje tvrzení (třeba: „Nevytvořil žádnou kritickou školu a jako vyhraněná osobnost vlastně ani nemohl – stejně jako jím milovaný Josef Florian. Jedinou metodou byli oni sami, v jejich textech je zřejmé, že za ně ručily osobnosti se silným názorem.“) prý Stankoviče kanonizují. Nad takovým závěrem stojím s nevěříčným pohledem: to přece nemůže myslet vážně? A co je vlastně tedy Gebertova věta v závěru jeho článku: „Cíl, který Stankovič trefil, téměř vždy stál za to.“? Byl bych rád, kdyby v Revolver Revue vydali nějakou příručku, abychom věděli, která pochvala je

ještě přípustná a která už je snahou o kanonizaci. To je ale zřejmě marný požadavek – Gebert je totiž opravdu krystalickou esencí revolverkáře: plácá evidentní nesmysly zabalené do rádobyobjektivní omáčky, protože jediné, na čem záleží, je obrana jednoho z bratrů jejich řádu.

Gebert se snaží čtenářům vsugerovat, že ze Stankoviče vytvářím „mytickou figuru“ tím, že prý vysvětlují názory a stanoviska tohoto kritika jen skrze jeho charakterové vlastnosti, záliby, smysl pro spravedlnost, anebo dokonce historky a bonmoty. Zde jsou pouze dvě možnosti: buď Gebert neumí číst, anebo zlovolně překrucuje smysl mého textu. Jistě, B je správně. Ve skutečnosti jsem totiž napsal: „O co víc svazek Co dělat, když Kolja vítězí staví Stankovičovi pomník jako kritikovi, o to víc ořezává jiné rysy jeho osobnosti. Podstatná část jeho díla, tedy jeho básně, teprve vyjde, kdo však soustavněji sledoval Stankovičovy texty, ví, že se těžko odděluje Stankovič-kritik od Stankoviče-glosátora, houbaře, autora bonmotů, vypravěče historek...“ Jinými slovy: nevysvětluji Stankovičovy kritické názory nějakými historkami, ale připomínám, že jeho práci nelze oddělit od jeho života, protože byl typem kritika, u něhož se prolíná privátní s profesním a jedno druhé silně ovlivňuje. Čekal bych tedy, že proti tomu Gebert postaví úplně jiné pojetí, ale vida, co on píše: „Hranice mezi osobnostním a čistě intelektovým u Stankoviče de facto neexistuje.“. Když předtím dlouze vysvětluje Stankovičovy kritické postřehy právě jeho mimofilmovými postoji. Z jiných stran jsme zkrátka došli k podobným závěrům, jenže Gebert si může dovolit ten luxus nevysvětlovat ve svém textu základní věci, protože se obrací k poučeným, kterými – přes všechnu úctu – čtenáři Lidovek nejsou. Moc snadno se pak shazuje „novinová recenze“ a dává se na odiv vlastní „hlubší analýza“. A jaký tedy tahle Gebertova poznámka měla smysl? Jediný: chránit dalšího člena bratrstva – Michaela Špirita – který byl edito-

rem zmíněného (a poněkud nešťastně pojatého) svazku Stankovičových kritik.

V posledním odstavci budu poněkud osobnější. Gebert totiž ve svém textu používá další oblíbenou figuru v Revolverce – všichni se tam tváří, že boxují s nasazením a férově, zatímco ve skutečnosti vás nenápadně kopou do koulí. Jsou to prostě takoví Honzové ze Starců na chmelu. U Geberta se to projevilo ve dvou momentech: jednak píše, že můj článek je projevem dnes módní úcty ke Stankovičovi, jednak naznačuje, že využívám Stankovičovy proslulosti a sugeruji čtenářům, že jsem stejně dobrý autor („hle, jsem taky ‚sviňák‘“). Jistě, mohl bych na to reagovat také nějakými zastřenými – ale o to sprostějšími – urážkami, takovou hru si ale vnutit nedám. Podle mého mínění nelze na Gebertovy nehoráznosti reagovat jinak než takto (a ačkoliv ho osobně neznám, tykání je nezbytné): „Geberte, ty hovado, chceš do držky? Četl jsem Stankoviče, když ty jsi ještě na základce nenápadně pokukoval po kozách učitelky, a teď mi budeš říkat, že se vezu na vlně módní úcty? A tvůj text je tedy projevem čeho? Nemódní úcty? Ty jsi jako z té vlny na rozdíl od ostatních omluven? A jen zákeřný hajzl může naznačovat, že se snad pasuji do Stankovičovy role. Tos jako vyčetl kde? Ve slavném Stankovičově výroku ‚Kdo se liší, je sviňák‘, který editoři Lidovek dali k fotce? Nebo je to tím, že o Stankovičovi píšou víceméně obdivně? A ty tedy svým textem o sobě nic nenaznačuješ? Jsi výjimka, protože v Revolverce máte na obdiv ke Stankovičovi nějaký patent? Když píšeš o elitářství, tak věz, že právě tvoje postoje jsou jeho projevem. Napsal bych, že jsi sajrajt, ale ty bys mě osočil, že se připodobňuji k Jirousovi. Takže snad jen jedno přání: zkus se prosím příště méně projevoval jako debil a víc jako slušný člověk. Nevím, zda ti to půjde, ale za pokus to stojí. Díky.“

Ne že by na tom nějak zvlášť záleželo...

Vždycky mi připadalo důležité zprostředkovávat čtenářům odkazy na další prameny. Čtu-li A, pak by skrze toto A měla být nalezena cesta k i B, C, D etc. Možnost vidět či jenom vůbec zaznamenat je stále menší, takže proč tomu nepomáhat...

V týdeníku Respekt byl 24. 8. otištěn rozhovor s docentem Lomonosovovy univerzity, bohemistou Sergejem Skorwidem (1958). Předpokládám že tento badatel je v ruském prostředí výrazně liberální. I tak mně z jeho slov leze **mráz** po zádech (ten samý mráz, co přišel z Kremlu). Ruská volba, s Putinem, nebo s Putinem, nemá moc řešení. O to je to horší, že my jsme jen pindíci v geopolitické hře a že v tomto případě je vzdálenost z Prahy do Moskvy, těch 2000 km, ukrutně malá.

Okurky vystřídalý dýně. Fakt že jo. Metro, 2. září 2009: Zambijský prezident Rupiah Banda nechal ze zahrad své rezidence vyhnat všechny opice. K tomuto opatření sáhl poté, co jej jedna z nich pomohla přímo na tiskové konfe-

renci. **Opice** se přestěhují do botanické zahrady.

Představte si, že by se tohle řešení použilo i u nás. Znamenalo by v konečném výsledku výrazné navýšení státního rozpočtu. Kolik by muselo být postaveno nových botanických zahrad pro ty naše vopice!

Ať si každý vydělává, jak umí. **Národní Pokladnice, s. r. o.**, je distributorem zboží ze všech možných mincoven na světě. Teď investovala do propagace nejvyhledávanější investiční stříbrné mince na světě. Její název: Oficiální Stříbrný Orel Spojených Států Amerických. Věřím, že tím je řečeno vše. Pardon, opravuji: Věřím, Že Tím Je Řečeno Vše. Pro Spokojenost Českých Občanů Stačí Jen Jeden Jiří Kuběna, Který Je Navíc Básníkem. To Ostatní Je Jen Plagiát.

Naopak, to, že vzniká mimo centra tzv. literárního života (i když Ústí nad Labem a okolí je možná daleko důležitější než všechny ty pražské a brněnské znesvářené partičky kolem vyhaslých milířů), umí proměnit v klad.

Je to podobné, jako když nějaká aukční síň napíše, že je u nás nejprestižnější a nejlepší, a přilepí k tomu dalších deset nej a pak oznámí, že nabízí díla Štýrského.

Nebo když se odborník nabízí, že vám poradí s prodejem medailí.

Nicméně i tak to nejspíš všichni myslí dobře...

7. září vyšel v **Lidových novinách** článek jejich nového šéfredaktora Dalibora Balšínska *Lidové noviny zahajují novou éru*. Už nespočítám kolikátou, ale to je jedno, nová éra se může začínat nespočetněkrát (já jsem se třeba i vícekrát za den pokoušel držet dietu). Tři cíle: nejlepší domácí zpravodajství, nejsilnější ekonomický tým redaktorů a nejzvučnější jména české umělecké kritiky. Dva první cíle pominu, o nich nic nevím, ten třetí mě rozesmutnil. Je opravdu nutné tahat šaldu z hrobu?

Pandora, kulturně-literární revue, netrpí komplexem upozadovanosti. Naopak, to, že vzniká mimo centra tzv.

literárního života (i když Ústí nad Labem a okolí je možná daleko důležitější než všechny ty pražské a brněnské znesvářené partičky kolem vyhaslých milířů), umí proměnit v klad. Na jedné straně regionální, v případě tohoto 18. čísla spolupráce Pandory se saským literárním časopisem *Signum* a celou řadou saských a severočeských spisovatelů a výtvarníků, dohromady projekt LAST – LUST – LÁSKA. Na druhé straně centrální, třeba životopříběh poezie Violy Fischerové nebo text Josefa Fulky *Od výpočtu k okamžiku: láska a melancholie*. Mostem mezi oběma břehy je třeba další „puštěná“ ukázka z prózy Hany Fouskové *Schizofrenička*. Už by to konečně někdo měl vydat, aby měly poroty literárních cen nějakou futráž; Fousková by si to zasloužila.

Pink Pandora, totiž celá růžová. Pandora a origami s názvem *Tažný pták* v jedné chlopni. Pandora zabalená do páru „samolepících“ punčoch. Pandora se dvěma předmluvami vedle sebe.

Jakub Šofar

Z antikvariátních banánovek

erty
dra
vé

Z ŘÍŠE VĚDY A PRÁCE

VOLNÉ ROZHLEDY

NA POLI PRŮMYSLU, OBCHODU A ŘEMESEL

VYDÁVÁ

Dr. VILÉM KURZ
C. K. PROFESSOR

V. ROČNÍK

S 2 PŘÍLOHAMÍ A 242 OBRAZY V TEXTU

V PRAZE
KNIHTISKÁRNA F. ŠIMÁČEK, NAKLADATELÉ
1897.

Jest to prosté kolo
o 2 m průměru, jehož 8 mečíků
jest k jedné straně tak zahnuto,

že poskytují dosti místa, aby
jezdec mohl seděti téměř
v rovině kola samotného.

Zahýbání a zatačení vykonává
jezdec pohybem svého těla
jako bruslař...

Monocykl jest nedostiženou snahou všech velocipedistů. Nejedná se tu o nijak nepartné, nýbrž přímo o životní otázky veškeré cyklistiky. Obě okolnosti, k jichž zlepšení směřuje snaha všech výrobcův, jsou zmenšení tření a váhy. Monocykl má v té příčině hned předem nemalou výhodu, že tu jest jenom jediná náprava a jediný obvod kola, na nichž tření vůbec

povstává. Plnou měrou vyhovuje monocykl Gauthierův, aniž by trpěl vadami jiných monocyklů, dosud navržených a užívaných. Loni v Paříži sám Gauthier na něm jezdil nejen na cyklistické výstavě, nýbrž i po ulicích města a po venkově. Jest to prosté kolo o 2 m průměru, jehož 8 mečíků jest k jedné straně tak zahnuto, že poskytují dosti místa, aby jezdec mohl sedě-

Z říše vědy a práce

Časopis Z říše vědy a práce vycházel dvakrát měsíčně v rozmezí let 1893–1899. Jeho vydavatelem byl PhDr. Vilém Kurz, narozený 13. 6. 1847 ve Vrbici u Leštiny, zemřel 6. 3. 1902 v Praze. Přírodovědec, středoškolský profesor, politik, od roku 1894 říšský poslanec za městskou skupinu pošumavskou, zakládající člen Klubu českých turistů a autor mnoha publikací, mj. 365 polodenních výletů z Prahy (1896), Budiž světlo! : pokroky a vynálezy v oboru osvětlovacím (1900), Návod k užívání nové Kreidlovy sbírky aparátů fysikálních a lučebních pro vícetřídní obecné školy (1882), Průvodce turistickým pavillonem na Jubilejní výstavě zemské, výklad dioramata Boj Švédů se studenty na Karlově mostě r. 1648 (1891), Studentův průvodce Prahou (1901), Zeměpisné rozšíření rostlin a zvířat (1888).

ti téměř v rovině kola samotného. Zahýbání a zatáčení vykonává jezdec pohybem svého těla jako bruslař; při zastavování pak musí toho dbáti, aby si kolo naklonil na stranu otevřenou a včas seskočil. M. Gauthier, pocházející ze Saint-Malo jest známým krasojedcem, jenž pod jménem Walleri v cirkusech slavil mnohé triumfy a ovládá svůj monocykl tak obdivuhodným způsobem, že francouzský časopis La Nature o něm praví: Neznáme cyklisty na kterékoliv planetě z prachu a bláta, jenž by se tak obratně točil na svém kole jako on, jenž se s kolem pustí i do jízdy lesem!

Laymanův pneumatický člun mohl by se také zváti plovacími kalhotami, neboť máje obě nohavice obléká se po způsobu kalhot a hořejší část, která právě plavání prostředkuje, zavěšuje se šlemi na ramena, jak obr. ukazuje. Nohavice opatřeny jsou podél zevnější strany, kde na kalhotách bývají švy, zvláštními pohyblivými ploutvemi, které se při pohybu dopředu k nohavicím přikládají a při pohybu vzad v pravém úhlu odstávají a vydatně veslují.

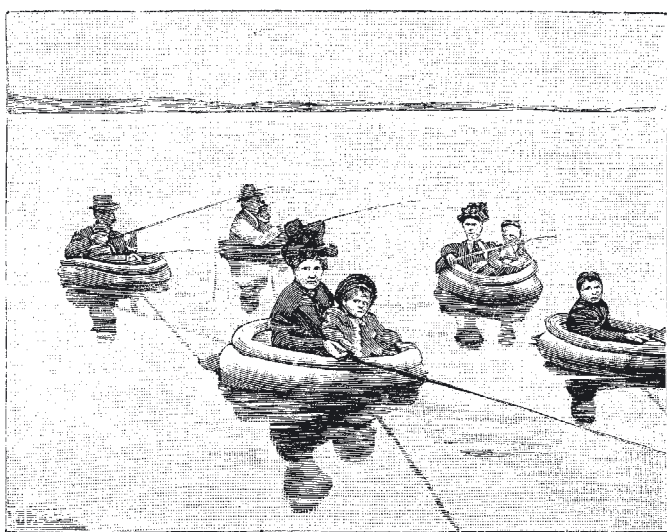
M. Gauthier na svém monocyklu.

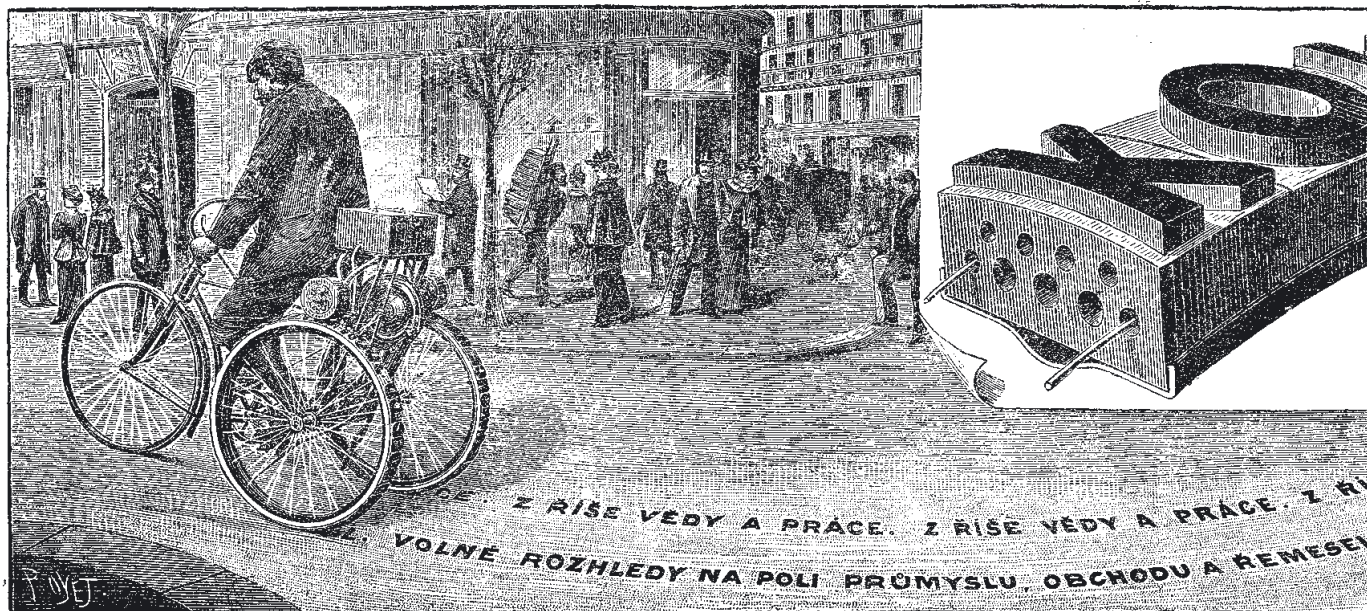
Obr. 1. Lovci vodního ptactva vstupují do rybníka.

Koná-li tudíž lovec ve hluboké vodě obyčejný pohyb kráčivý, jest nejen pneumatickým člunem nad hladinou udržován, nýbrž ploutvemi také zároveň tam pohybován, kam směr pochodu jest nařízen. Otáčení koná se silnějším mácháním různojmenné nohy. Sbalený člun má podobu malého kufříku a dá se jako pohodlné zavazadlo snadno přenášeti. Celkem váží 6–8 kg. Myšlenky Laymanovy ujala se International Boat Company v Novém Yorku a vyrábí pneumatický člun o několika rozměrech. V Praze provedeny byly již také pokusy na Vltavě a dopadly ku všeobecné spokojenosti. Sportová firma M. Švagrovský má jej na skladě a prodává kus po 90 až 100 zl.

Moderní reklama. Kdo čte nyní obyčejný inserát? Jenom neobyčejný tvar, zajímavý obsah nebo vytrvalé inserování dochází dnes obecnějšího povšimnutí. Inseráty světových firem vyžadují nákladu do statisíců zlatých ročně. Pro reklamu bývá ve větších závodech zvláštní účet. Uvažme jenom, co stojí asi inserování Odolu, Wasmutových prstenců na kuří oka, čokolád a cukrovinek, poštovních známek, rozličných fotografických a psacích strojův a j. v., s nimiž se denně ve všech listech tak často setkáváme. Ani nechápeme, jak mohou často tak laciné předměty, jako oba výše jmenované, podnikatelům aspoň tolik vynést, co stojí pouhé to inserování samo. A přec učí zkušenost, že kdo chce nějaký obchod provést, musí se s reklamou spojit. I nejlepší věc bez reklamy nepochodí, kdežto nezdědka dryjáčnickou reklamou mnohá chatrná věc došla již velikého rozšíření. Novátorským reklamním aparátem jest tiskací tricykl, jež svým čtenářům na obr. předvádíme. Pro jízdu jest zařízen způsobem obvyklým, avšak zadní kola přeměněna jsou v tiskací stroj, k němuž veškerá příslušenství se za jezdcem nalézají. Obruče zad-

Obr. 2. Rodina Laymanova na rybolovu.

Obr. 2. Annonční tricykl, tisknoucí na dlažbě. Na pravo průřez obruče na zadním kole.

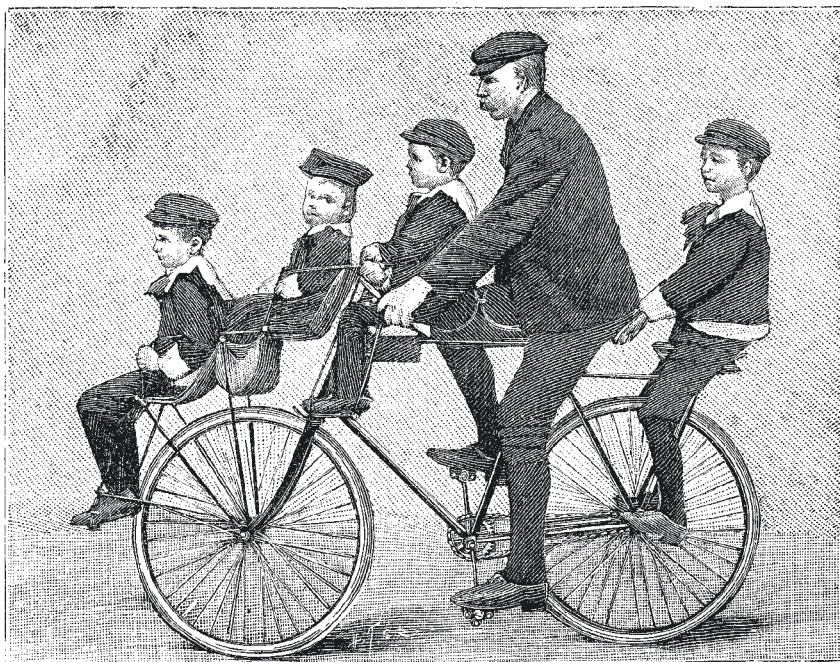
ních kol jsou velmi široké a jsou sestrojeny ze silného plechu, do žlábků zahnutého. Do tohoto žlábků seřaďují se kaučukové litery, jak je na kaučukových razítkách v malých rozměrech vůbec známe. Řada liter na obou tvoří pak tiskací sazbu, která se pomocí válečků napouští barvou k otiskování na dlažbě. Náš tiskařský tricykl vejde v činnost, jakmile budou aspoň hlavní ulice pražské asfaltovány; neboť na nynější dlažbě by sebedokonalší tisk byl naprosto nečitelným.

Elektrická tramway. Se stupňováním rychlosti nutně vzrůstá i stupeň nebezpečnosti pro obecnost pěší, zvláště na živých místech. Toho pádné doklady měli jsme letos hned v prvním týdnu po zahájení elektrické vozby Karlínem. Zejména koně, nezvyklí novému dopravnímu prostředku, byli toho příčinou, že se stalo několik nehod. V Americe pak, kde jezdí ulicemi nepoměrně větší rychlostí než u nás, jsou případy úrazů téměř denním jevem. Přes to jsou větší neštěstí vzhledem k velice rozvinuté komunikaci přece jen zvláštním zjevem. Zejména zmenšil se počet osobních úrazů od té doby, kdy zákonem nařízeny byly každému vagonu ochranné sítě, jimiž s trati může se odstraniti člověk, jenž by se byl na kolejích opozdil nebo dokonce před vozem padl. Toto záchranné opatření zná-

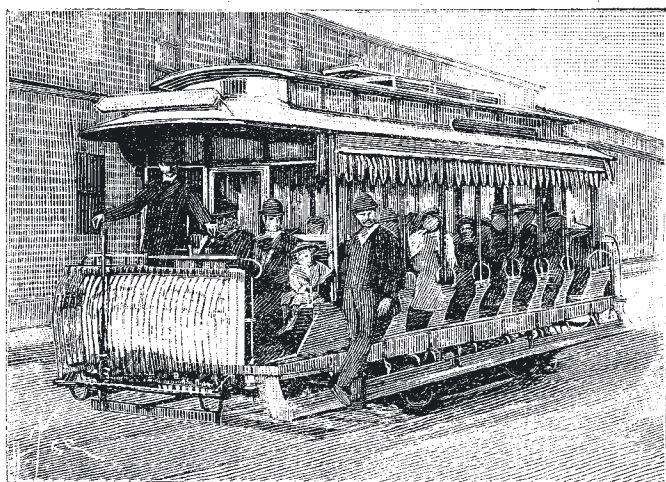
zorněno jest na obou připojených obrázcích.

Rodinný bicykl. Aby se nikdo nedomníval snad, že obrázek vznikl pouze z rozmaru fantazie některého kresliče humoristy, budiž zde řečeno, že je to věrný faksimilový dřevoryt dle fotografie, zobrazující p. H. J. von Scheidta z města Buffalo ve státě novyorském Spojených Obcí Severoamerických se čtyřmi jeho syny. Na bicyklu svém podniká pan Scheidt četné vyjížďky po okolí na 20-30 km a znají ho

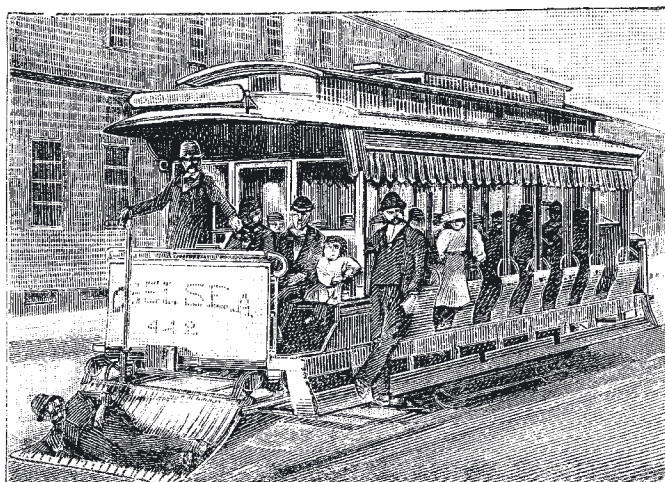
Na bicyklu svém podniká
pan Scheidt četné
vyjížďky po okolí na
20-30 km a znají ho
výborně výletníci
k vodopádům
niagarským.

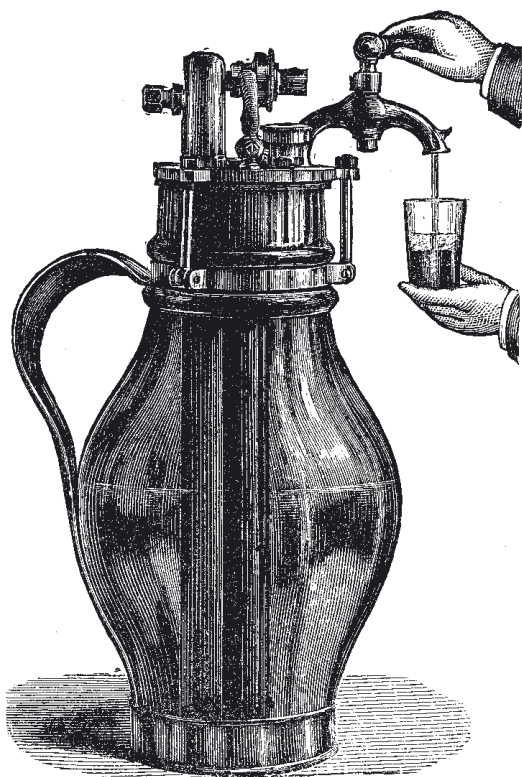
Rodinný bicykl.

Obr. 1. Záchranná síť v klidu.

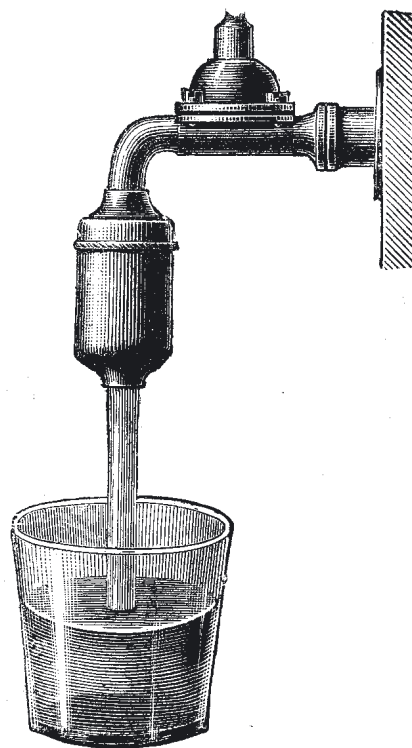
Obr. 2. Záchranná síť při výkonu.

Pivní syfon.

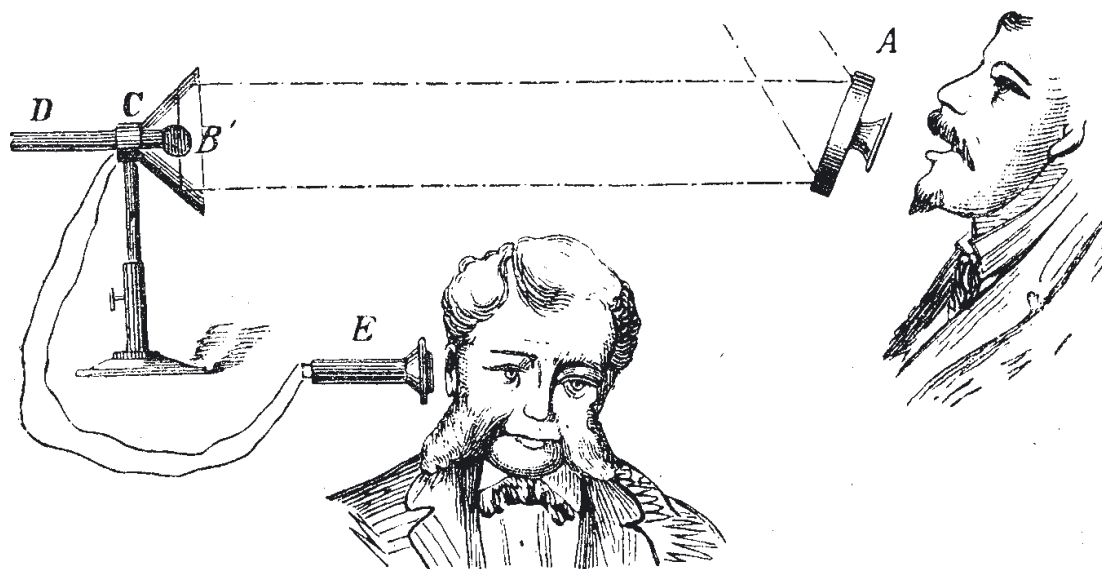
výborně výlečníci k vodopádům niagarským.

Pivní syfon. V domácnostech bývá často nesnáze s pivem. Zejména na venkově, kde pivovar nebo hostinec jest příliš vzdálen, přináší se ve větším džbáně najednou veškerá spotřeba večerní. A tím nastávají ne-

Lehmannův přístroj pro klidný výtok vody.

zřídka rozličné nepříjemnosti. Byť i první sklenice byly čerstvé a chutné, přece později nalité obsahují pak už pivo vyvětralé a zteplalé. Jindy zas bývá nutno schovati pro člena rodiny, který se včas nedostavil, příslušný jemu díl na dobu pozdější. Že si ten na něm již nepochutná, jest ovšem samozřejmo. Ještě hůře daří se domácnostem, které odkázány jsou na to, aby si doma samy přechovávaly větší zásobu piva buď v sudech nebo v lahvích. Tyto okolnosti bývají snad i příčinou, že mužští členové v některých rodinách doma ani

Obr. 1. Telefonování pomocí slunečních paprsků.

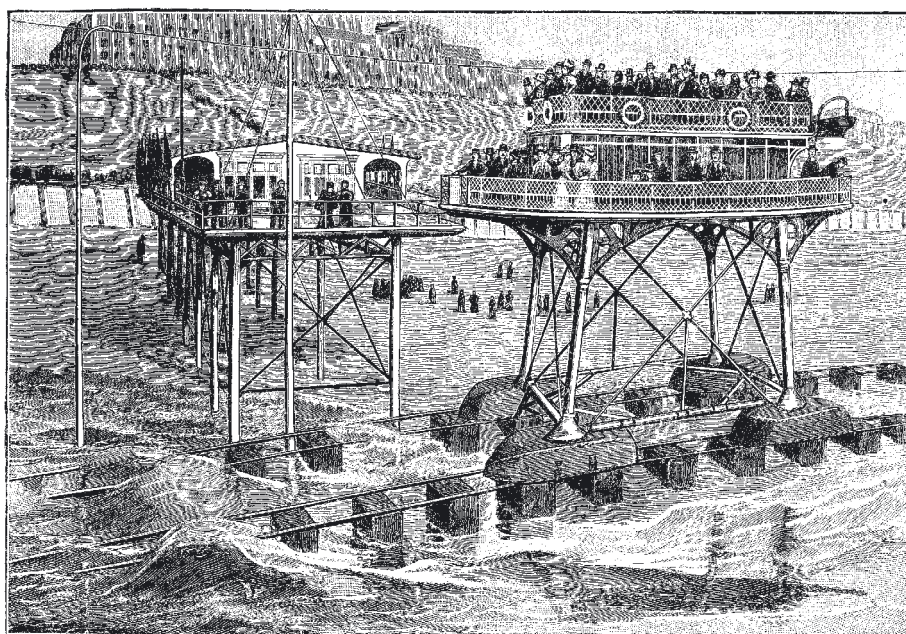
Pes na tandemu,

piva nepijí, nýbrž do hostince docházívají, čímž ovšem rodinná vzájemnost nebývá právě zvyšována. Problémy tyto zcela odstranil pivní syfon, jež do oběhu zavedla Akciová společnost pro pivní syfony (Biersyphon - Aktiengesellschaft) v Kasselu, která již ve mnohých městech po Německu zařídila své filiálky. Pivní syfon Kasselský jest

baňatá nádoba skleněná, která svým zvláštním kovááním nabývá podoby džbánu s pevným, vzduchovzdorně utěsněným víkem. Kovové víko stěsněno jest kaučukovou vložkou a dá se maticemi přitáhnouti a nebo po případě zas odebrati. Rozměry nádoby jsou takové, že se do ní vejde přesně 5 litrů. Od víka zasahují dovnitř 3 trubice. Jedna, až ke

Kovové víko
stěsněno jest
kaučukovou vložkou
a dá se maticemi
přitáhnouti a nebo
po případě zas
odebrati. Rozměry
nádoby jsou takové,
že se do ní vejde
přesně 5 litrů.

dnu spadající, zakončena jest nahoře čepovacím kohoutkem; druhá naplněna jest zhuštěnou kyselinou uhličitou po 50 atmosférách a uzavřena jest redukčním ventilem, jímž se jenom tolik kyseliny do syfonu pouští, aby se prázdný prostor po pivě vyplnil. Třetí trubice pak jest dole pevně uzavřena a slouží k temperování piva; chceme-li je ochladiti, vhodíme sem několik kousků ledu, chceme-li je naopak zahřáti, vlijeme tam něco teplé vody. Kovové částky pivního syfonu jsou z venku dobře poniklovány, uvnitř pocínovány, tak že o potřebnou čistotu dostatečně jest postaráno.

Elektrická dráha vodní mezi Brightonem a Rottingdeanem v Anglii,

Připravil
Michal Šanda

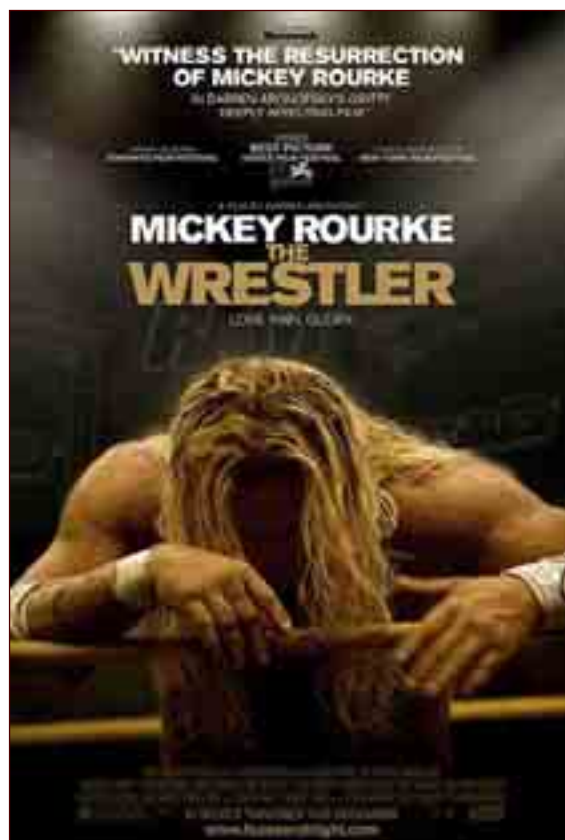

To je ale ksicht

erty
dra
ve

Wrestler je film plný silných emocí, které vás nenechají chladnými, píše ve vzácné shodě většina filmových kritiků.

Připišme tento blud na vrub jejich neradostnému povolání: viděli už tolik špatných filmů, že je dojme kdejaká pitomina.

Film o wrestlerovi na samém konci kariéry (tedy vlastně už spíše za ní) je pokusem Mickeyho Rourka o návrat k větší roli v áčkovém filmu. Od trochu přeceněvaného snímku *Angel Heart* (1987) totiž nic moc pořádného nenatočil (snad jen s čestnou výjimkou rváče Marva z filmové adaptace komiksu *Sin City*), protože se nejprve věnoval profesionálnímu boxu a pak převážil jiný jeho koníček: pití a fetování. Z poněkud slizkého krasavečka se tím pádem postupně stala vizuální kombinace *Vetřelce*, *Shreka* a další lidské trosky *Ozzyho Osbournea*. Zatímco před bezmála čtvrtstoletím dráždil představivost žen v ero-

tickém thrilleru 9 a 1/2 týdne, dnes by mohl hrát hlavní roli leda v nějakém ujetém sado-maso filmu.

To je ale ksicht

Rourke tedy má s postavou wrestlera Randyho, jehož ve filmu ztvárňuje, opravdu hodně společného – oba jsou odpískaní, zničení a nečeká je už žádná zářivá budoucnost. To by mohlo být pro film velké plus, kdyby to ovšem nebylo plus jediné. Pro režiséra a scenáristu se totiž Rourkova svéráz-

ná fyziognomie nestala odrazovým můstkem, od něhož by se dostali ke svébytnému uměleckému vyjádření, ale představovala pro ně vrcholovou metu.

Jejich dialog při přípravě filmu mohl vypadat asi takto: „Rourke, to je ksicht, vid?“ – „No jasně, úplně přesnej. Natočíme to tak trochu jako dokument, kameru na rameno a budeme chodit za ním, aby to vypadalo autenticky, hodně detailů na jeho zhuntovaný tělo, a to by v tom byl čert, aby si lidi nekeclali na zadek.“ „No a oslovíme skutečný wrestlery, aby tam taky účinkovali, to bude autenticita jako prase.“ – „Boží nápad, to už nemusíme nic vymýšlet, prostě to bude o chlápku, co se celý život věnoval jen wrestlingu, dcera ho nenávidí, protože ji zanedbával, po jednom zápase málem umře, takže toho chce nechat, ale nakonec zjistí, že stejně nic jinýho než wrestling nemá, tak se k tomu zase vrátí. A Rourke tomu dodá tu přesvědčivost...“

Propagační žvásty pro kritiky

A jak si řekli, tak udělali. Ještě samozřejmě do propagačních materiálů sugestivně napsali, že jde svým způsobem o Rourkův příběh, protože si život podělal stejně jako wrestler Randy. Úspěch je zaručen – vždyť kdo by neslzel nad zmarněnými životy, jejichž protagonisté se ovšem po každé ráně vždy chlapácky zvednou. A vida, jak jim filmoví kritici hned skákají na špek. „Působivost Wrestlera tkví v tom, že v něm vidíme osobní příběh Mickeyho Rourka. (...) U málokterého herce je na první pohled vidět život podepsaný na těle – v odulém obličej, napučených sukovitých prstech, pergamenové kůži plné jizev,“ napsal třeba Kamil Fila na Aktuálně.cz. Od takového herce už vlastně nemusíme čekat žádný herecký výkon a Rourke ani žádný nepředvádí: prostě jen ukazuje sama sebe jako v nějakém obludáriu.

Když si ale odmyslíme všechny propagační žvásty, naplno se ukáže, jaký je tento film kýč. Wrestlerům se prý líbí a není divu: ukazuje je jako přátelské chlápky, kteří obětovali svůj život nějakému snu a dokážou o tom ve správnou chvíli zafilozofovat. Základní falešnost Wrestlera tkví právě v tom, že se tváří autenticky: i přes toporný příběh bychom si měli odnést dojem, že se takto mohl odehrát i ve skutečnosti. Jenže do té jsou tvůrci schopni nahlédnout jen z vnějšku – důvěřivě papouškují představy wrestlerů o sobě samých. Je to stejné, jako by ve filmu o katolické církvi byli všichni kněží svatí a toho nejsvatějšího hrál Pierce Brosnan. Takový snímek by v konečném důsledku byl prázdnou, i když líbivou slupkou. A právě takový je i Wrestler.

Jaromír Trpký

SMS recenze

Nový film Quentina Tarantina Hanebny pancharti vyvolava v sale ocekovane veseli. Ale v okamziku, kdy se objevi titulky, zjistite, ze smutnejsi film jste jeste nevideli. Reziserovi se povedlo nevidane – dostal vas, pesaky, do snu o vasem velkem uteku z reality – a s gusem vam ho pretrhl. Kdo cetl Pripad na moste pres Sovi reku Ambrose Bierceho, vi, o cem pisi.

Trojici Robert Geisler, Benjamin Tucek a Marek Najbrt se podarilo natocit skvely film Protektor. Nikoli skvely cesky film – proste jen skvely film. Ma dynamiku, dramaticke kulisy utlaku a neskodi, ze je i profesionalne nasnimany. Dokonce ma i sve kouzlo. Ale skvely snimek z nej dela lehkost, s jakou se zmeni z historickeho filmu na prosty pribeh dvou lidi v bezcasi.

Pedro Almodovar se ve filmu Rozervana objeti hleda a najde. V podstate se filmem ujisti, ze jeho rana a jeste ne tak ladna tvorba vubec neni spatna. Ale udela to mistrne.

jt

Dagmar Plamperová Hřbitovní kvítí

Útlá tíseň spletená stromy do koruny
Špehuje živé vylézající ze škvír

Svět bez mrtvých zesinalých
Přiskočí a zvedne vítr nad listoví

Nebe v rozháraných mracích umlká
dusot očí, tepot spánků
do zakřiknutí

-

Nakračuju po smítkách
noc vyplašeně pelichá
svítá na kámen z žulových
kůrek

Květina již se nemohu
dotknout aniž by čas
nevypršel zavravorá
z trosek

před torzem člověka v kamení
matním do vzpomínek z tváří
fotografií nás blýská
zbytek

-

Skrýš odlepená od země
Skrýš ostatků broučků
barev

Vyvřelá samota kořenů
V lávě rozprášené tváře
Larev

Pod samotou pod skrýší
Oči jež mě neuvidí nezpraží
tma

-

Rozcestník
Kristus v kamení Atlas
držící mrtvé v podzemí

Rozdělovník
svitu soumraku nocí
Totem padlý do stínů

betonu brázd žuly
Amulet živých
Milovník

-

V pevnostech mrtvých
stromů jištěných
tichem

trosky písmen
mluvících
kamenů jež

nedočtu do konce

-

Jehlička
Ve změti žulových poryvů
přetála řeku valící se
z nebes

Potopená
nevidí jak hnědne větev
jak strom po jehlicích
pelichá

jak nad jejím mořem
čas živé s mrtvými
promíchal

-

Vztyčená ramena
stromů a vzlyk
kamenných holubů
bez kloubů a
křídel

Vřídla s mrtvým
pramenem po letech
korozí vysychají

a žízniví pozůstalí
rdouší plameny
svátečních světlic
prsty beze
slin

(Cesta k mrtvým)

-

Pláž z křížků
křížovatek
křížal - imortel

(Hřbitov)

-

Vpád barev do klestí
imortel Šustivý pel
drolivých dlaní

Zborcené vázy
do nichž vešla
duha tmy

-

Vysloveně žertovně (10)

Blíží se konec roku 2009 a my už jdeme do finále, chtělo by se lidu zazpívat. Ale ještě nás čeká několik překážek. Je třeba dočerpat grant Evropské unie, jejíž šafáři si myslí, že legranda je něco jako sektorový nábytek, který vám, vy tupouni tupí, zaplatíme a dovezeme z Bruselu, a tak se vám musí líbit. Jedno, zda bydlíte v Lisabonu, Soluni, nebo Margecanech. Nebo v Praze. V hlavním městě té legrační, rozesmáté země...

Protože Vladimír Just zase chytil entomologický vítr a začal se vydávat za šumavského kůrovce, aby mohl vybafnout v pravý čas na Miloše Zemana, který přijel na Šumavu na konci prázdnin vysvětlit svoje dřevařské prognózy, tak při čekání na peloton politiků nachladl a ani hrouda psího sádla na prsou (to je takové staré české homeopatikum) mu nepomohla od sípotu. Holt další natáčení pořadu Vysloveně žertovně se musí odehrát bez něj. Ale komu předat kapitánskou pásku? Rejžkovi, nebo Lukešovi?

Přestože Vladimíru Justovi opravdu nebylo dobře, dovedl si hravě spočítat, že přece jen lepší bude Lukeš. Došel k tomu logickým postupem. Vzhledem k vysloveně divnému počasí umírá daleko více lidí, než je zvykem. Proto Rejžek není schopen stihnout o všech napsat do své pravidelné umrlecké rubriky v týdeníku Týden. Ty, které nepokryje, bude chtít udat v televizi. A to moc čurina nebude. Živě si to představil. Světla. Rejžek na scéně. Žoviálně oznámí: Tak nám, přátelé, Vladimír Just díky vysokému občanskému uvědomění onemocněl a já ho rád zastupuji. Ještě před nějakou řachandou, kterou tu s kolegy spustíme, jak by řekla stará Blažková, něco zpráv ze společnosti. 7. září zemřel v Londýně... a pak to bude sekat jako cvičky. Takže zcela jasně to musí vést Lukeš.

Ten byl samozřejmě velmi potěšen, že byl pověřen, a hned si začal barevnými pastelkami malovat storyboard. Tak ho to zaujalo, že zapomněl jít nakoupit dva litry mléka, pět rohlíků a pažitkové máslo. Ale pro umění je třeba přinášet oběti. To se dávno ví, že umělec by měl pořád hladovět.

Jenže... Zase jsme u jenže. Ve studiu to dopadlo úplně jinak. Než se Jan Lukeš rozkoukal, veškerou pozornost kamery na sebe strhl zase a opět Karel Čáslavský: Dnes jsem si pro vás připravil, milí filmoví přátelé, raritní snímek z první republiky. Té Gé Masaryk přebírá první výtisk československé ústavy. A usmívá se. K tomu bych chtěl...

Těšte se na příští týden. Coming soon...

Jan Lustig

Pořád je to dokola. Na pohledu, který byl zaslán poštou 29. ledna 1916 do Prahy, je na lici živý obraz, který bychom dnes označili buď jako cvičení nějaké speciální vojenské zásahové jednotky, nebo naopak jako oddíl komбатantů, stojících na asymetrické straně válečného konfliktu, čti na straně Zla. (Netřeba rozvádět, že v těchto případech je na jedné straně menší zlo a na druhé straně zlo větší.) Na rubu vlevo dole je dvojjazyčný nápis: *Arbanaški Dvoboj u Skadru 1912. Albanesisches Duell in Skutari 1912*. Takže nějakí albánští tatíci při řešení obvyklého místního problému. Že se jim třeba ztratila slépka nebo že větve stromu zasahují do cizí zahrady. Karl May by z toho měl radost

a hned by za domovní dveře umístil číhajícího Kara ben Nemsího.

V těch nádherných letech na začátku 20. století ještě fotoreportéři nebyli ochotni měnit svoje životy za aktuální krvavé fotky, aby se jednou možná dostaly (fotky) do fotografických učebnic, takže se to holt muselo zahrát. Tady se to evidentně povedlo, umělecký dojem vysoký. Tohle kdyby dostala do ruky CIA, tak je v cukuletu hned připraven plán na osvobození ztracené slépky, případně přesahující větve stromu. Plus záloha. Letadlo AWACS. Aktivace místních buněk atd.

Ale zpět kolmo do historie. V textu píše Václav Voráček (Vašour), K. K. Infanterie, Reg. Nr. 88, II komp., 11 Batalion: *Známo Vám o našem postupu na Lov-*

čenu my první stály na temeni. Když někdo vyleze na temeno Lovčenu, cca 1750 metrů skály nad Kotorem, má právo se mýlit ve shodě příčestí minulého. Anebo když je „my“, tak musí být „stály“. Někdy si tak říkám, jestli vůbec někdo někdy zhodnotil první světovou válku z hlediska důležitosti pro rozvoj poštovníctví, filatelie, filokartie a fotografie. Kolik desítek a stovek tisíc pohledů a dopisů křižovalo nejen Evropu, ale i všech na další neevropská bojiště (a adresy). A dnes ještě navíc jsou to produkty, do kterých se dá tezaurovat majetek. Ne si ce nějak astronomicky, ale pár set lidí se tím docela slušně živí.

Jakub Šofar

„Známo Vám o našem postupu na Lovčenu my první stály na temeni.“ Když někdo vyleze na temeno Lovčenu, cca 1750 metrů skály nad Kotorem, má právo se mýlit ve shodě přičestí minulého.

Filokartistův výsadek

1 0

Dva zloději a jeden vrah Michal Černý

Na mistrovství světa v ledním hokeji, které se konalo v roce 2005 v Rakousku, si leckdo mohl povšimnout nenápadného, ale přitom zajímavého detailu. Naše reprezentace na tomto šampionátu slavně zvítězila, a Češi tak podle všech domácích komentátorů opět prokázali svoji nadřazenost nad ostatními národy a národnostmi světa. Není se co divit, že všichni členové týmu jsou na fotografii po vítězném finále s Kanadou vysmátí a šťastní jak blechy – s vítězným řevem ukazují na prstech věčka a na dresech se jim blyští zlaté medaile.

Na té fotografii, která byla následujícího dne zveřejněna ve všech novinách, lze nalézt jednu zajímavou věc. S vysmátými tvářemi hokejistů ostře kontrastuje výraz v obličeji našeho brankáře. Tomáš Vokoun, hráč National Hockey League, špičkový brankář Na-

shvillu Predators, se na té fotce tváří mimořádně zklamaně a nešťastně.

Proč? Neměl by se snad v tu chvíli radovat jako všichni ostatní a skákat do stropu radostí, když zvládl tolik úspěšných bitev a teď se po neuvěřitelném psychickém a fyzickém vypětí stal konečně mistrem světa?

Co se stalo?

Toho člověka znám osobně, i když už z dávných časů. Poznal jsem ho jako vrstevníka před dvaceti lety, když jemu i mně bylo kolem jedenácti let, ve sportovní hokejové třídě na čtvrté základní škole v Sokolově. Tomáš Vokoun byl jediný z třídy plné talentovaných hokejistů, který se dokázal skutečně prosadit, dotáhl to až k příjmům milionů dolarů v NHL za Nashville Predators a v roce 2005 v Rakousku se stal mistrem světa.

Ale proč se na fotografii po vítězném finále tváří, jako kdyby právě prohrál?

...

V horní části Sokolova, přímo na hlavní ulici procházející celým městem, stojí čtvrtá základní škola. Děti v Sokolově ji většinou nazývají „čtyřka“ a většinou je z jejich hlasu poznat, že právě tenhle ústav moc prestiže a dobré pověsti nepobral. Stojí totiž přímo uprostřed cikánského ghetta, takže při cestě odtud je možné potkat spoustu podivných existencí, které jsou vám často ochotny zdarma poskytnout lekce asijských bojových umění. Z výtvarů kuchařek v místní školní jídelně (dětmi důvěrně přezdívané „blijárna“), například z proslulé mlékové polévky, se leckomu dělá nevolno. Škola vyhlíží jako typický produkt socialistické architektury, nevýrazná krabicovitá budova s megalomansky pojatým nádvořím, napísem na průčelí „Buduj vlast – posílíš mír“ a s několika reliéfy v popředí, znázorňujícími výjevy z dělnického revolučního hnutí. Píše se rok 1986, pár měsíců před katastrofou v Černobyli, přestavba a demogratizace v plném proudu.

Mně je právě něco přes jedenáct let, stojím nad svojí lavicí v rohu učebny u dveří, a zkoumavým zrakem pozoruju spolužáky, kteří se mlátí po hlavě pravítky. V tuhle chvíli je vše naprosto jasné. Kdosi z nich mi z lavice ukradl učebnici hudební výchovy, zřejmě v okamžiku, kdy jsem byl zabraný do hovoru a nedíval jsem se. Jeden z těchtole dvaatřiceti spolužáků je zlodej.

Jinak to ani být nemůže – speciálně na hudební výchovu si při večerní přípravě dávám vždycky mimořádný pozor. Ještě teď mám před očima, jak bílá učebnice s nakreslenými notami na obálce vklouzla do tašky, a její přítomnost jsem si potom kontroloval snad padesátkrát. Vím to všechno moc dobře, protože si pamatuju na svoji učebnici, která byla ze všech nejhezčí a nejnovější, doslova zářila novotou, na rozdíl od učebnic většiny spolužáků, kteří zpravi-

dla vlastnili opotřebovaná salátová vydání, stará třeba pět let nebo víc.

A teď je fuč. Není v tašce, zmizela z lavice. Kdo mi ji ksakru mohl šlohnout?

Na první pohled by se mohlo zdát, že vcelku o nic nejde. Hudební výchova přece není nijak důležitý předmět jako třeba ruština nebo matematika, kde hrozí čtyřky nebo pětky. Ovšem pozor! Před začátkem hodiny hudební výchovy mají všichni strach z vysokého, rozložitého fousáče, učitele Novotného. Jistěže to není žádný drsoň, spíš dobrák, folkař s kytarou. Má ovšem jeden velice nepříjemný zvyk – před začátkem každé hodiny projde uličkami třídy a ostřížím zrakem zkontroluje, jestli mají všichni připravené pomůcky – učebnici hudební výchovy a modrý sešit s notovými linkami. A kdo něco z toho nemá, tomu běda! Novotný mu nemilosrdně zabaví žákovskou knížku, do níž mu napíše vzkaz pro rodiče: „Nemá pomůcky na HV!“ Doma pak na nešťastníka možná budou rvát nebo bude mít zakázanou televizi, případně dostane facku – samozřejmě podle zavedených rodinných zvyklostí.

Řev ve třídě pomalu utichá a všechny začíná obcházet strašidlo obav. Jeden z našich elitních pravých forwardů Radek Sýkora právě zjistil, že si doma zapomněl učebnici, zhroutil se na lavici a pláče. Jirkovi Nedvědovi, obránci z naší nejlepší pětky, zase chybí notový sešit, chodí po uličce sem a tam a přemýšlí, jestli skočit ze čtvrtého patra budovy, nebo raději spáchat harakiri. Zdeňku Rédlovi to minule ještě prošlo – zapomněl si notový sešit, při kontrole vzal malý sešítek stejné barvy a dal ho pod učebnici, takže to vypadalo, že se jedná o zapomenutou pomůcku. Tenkrát mu to díky jeho rafinovanosti prošlo, nyní si tím ovšem není tak jistý, nepřítomně hledí před sebe, blbě jako stěna.

Už má zvonit na další hodinu, když najednou – kde se vzal, tu se vzal – u mojí lavice stojí Tomáš Vokoun. Brankářská jednička našeho týmu, frajer, který chytí puk

vystřelený od modré příklepem do lapačky, puk si vyhodí vysoko do vzduchu, nakopne ho betonem a pak znovu schová do lapačky. Docela machr, náš nejlepší brankář, na led chodí v modrém dresu elitní formace. Jeden z pěti Varáků, kteří dojíždějí sem do Sokolova do sportovní třídy.

„To je hrozný, Michale, co...“, povídá soucitným a litujícím tónem, „ty sis taky něco na hudebku zapomněl doma?“

„Nevím, nemám knížku“, povídám, „není mi to jasný, někdo mi ji musel otočit. Ještě dneska ráno tady byla.“

„No jo, je to špatný“, povzdechl si, „spousta lidí si zapomněla sešit nebo učebnici. A teď je nemine poznámka v žákajdě. Chudáci, fakt je lituju...“

„Ty máš na hudebku všechno?“ ptám se konverzačním tónem.

„Jasně“, mávne rukou se sebevědomým úsměvem, „dávám si na to opravdu majzla, vždycky si všechno stokrát překontroluju. To víš, Novotný je fakt svině...“

V ten moment mě přepadne náhlé podezření. Z hloubi nevědomí vypluje na povrch pozapomenutý obraz z nedávné minulosti: zatímco se bavím s kamarádem, Vokoun se nenápadně pohybuje kolem mojí lavice.

„Hele, ukaž mi tu svoji knížku“, povídám a pln strašlivého podezření se hrnu k jeho lavici.

Jeho učebnice vypadá opravdu zvláštně. Je skutečně nová, na první pohled stará nejvýš rok. Její vnitřek je ovšem vytržený z vazby, některé papíry jsou trochu pomuchlané, jako kdyby se je někdo na poslední chvíli snažil poničit. Když do sebe moje dedukce náhle zapadnou v celé své genialitě, připadám si jako Sherlock Holmes.

„Vokoune“, povídám, „ty hajzle. Tohle je moje učebnice, tys mi jí ukradl. Ještě za mnou chod a lituj mě, že jsem si zapomněl doma knížku a teď dostanu poznámku.“

„Co blbneš...“, brání se, „je moje, moc dobře si ji poznám. Podívej se, jak je stará, zničená a zmuchlaná...“

„Seš zloděj, a ještě ke všemu lhář“, usvědčuju ho pomalu, krok za krokem, „tuhle knížku jsi mi ukradl a šel jsi s ní ven na chodbu a pak na hajzl. Tam sis ji zničil, roztrhal, listy jsi vytrhl z vazby a zmuchlal, aby vypadala, že je stará a že je tvoje.“

„Neblbni... podívej, vždyť ji mám i podepsanou...“

Na vnitřní straně obálky se skutečně skví zelenomodrou fixou, psacím písmem vyvedený podpis: „VOKOUN“.

„Podepsal ses na ni potom, co jsi ji tak zničil. Tahle učebnice je moje, naval ji!“

Chňapnu po ní, ale ten hajzl ji nechce za žádnou cenu pustit, svírá ji pevněji než puk v lapačce, když klečí na ledě a očekává nájezd dojíždějících útočníků. Chvilí se přetahujeme a po krátkém intermezzu se k tomu odhodlám – volnou pravou rukou se rozpráhnu a vypálím mu pecku mezi oči. Vokoun knížku pustí, ale vrhne se na mě, před očima se mi zableskne a já letím do zadní části třídy – to mi vrátil ránu pěstí do obličeje.

• • •

Nedlouho poté jsem o přestávce pozoroval pár spolužáků, kteří v zadní části třídy hráli fotbal se zmuchlanou kuličkou papíru, přičemž jim jako tyče od branek sloužily pantofle. V jeden okamžik jsem si povšiml něčeho, co zřejmě nikdo kromě mě nezpozoroval – Tomáši Vokounovi, který jakožto gólman chytal v brance, vypadly na zem z kapsy náramkové hodinky. Byly to docela běžné ručičkové hodinky (tedy ne digitálky, které by se určitě cenily mnohem víc), s modrým ciferníkem a koženými řemínky na upevnění k zápěstí.

„Počkej, ty hajzle“, povídám si pro sebe, „oplatím ti tu sviňárnu s knížkou.“

Navíc se zdálo, že Vokoun hodinky nepotřebuje a nijak si jich neváží – nedával na ně pozor, vypadly mu z kapsy a teď jim naprosto nevěnoval pozornost, tudíž je nepo-

třebuje. A mně by se přitom zrovna docela hodily.

Nenápadně jsem se k nim přitočil a schoval si je do kapsy. Naivně jsem se domníval, že tím všechno skončilo, Vokoun je nebude postrádat a všechno bude v nejlepším pořádku.

Hned potom, co skončila následující hodina, před všechny předstoupila třídní učitelka Zelenková a všem oznámila tu novinu: Tomáš Vokoun postrádá hodinky. Jestli mu je někdo vzal, ať nedělá hloupé vtipy a kouká je okamžitě vrátit. Celá věc se začala okamžitě vyšetřovat.

Začínal jsem tušit, že jsem se vlastní vinou dostal do ohromného průšvihů. Přiznat se naprosto nepřicházelo v úvahu, protože bylo více než jasné, že bych se přede všemi veřejně ocejoval jako zloděj, což by v kolektivu bezpochyby znamenalo okamžitou exkomunikaci a věčné zatracení. Sám bych se přede všemi, před spolužáky, trenéry i učiteli, označil za podvodníka, kradaře a hajzla, který bezostyšně okradl spolužáka, za což bych si nemohl vysloužit nic jiného než opovržení.

Přestože v tomhle příběhu hraju zápornou roli, cením si toho, že jsem dokázal i v tak vypjaté chvíli zachovat chladnou hlavu. Logicky jsem analyzoval situaci a předpovídal budoucí vývoj. Jednou z variant bylo i to, že učitelka začne všechny jednoho po druhém šacovat, takže hodinky najde v mé kapse. Schoval jsem si je proto na místo, kde je podle všech předpokladů hledat nebude: pod chodidlo do bačkory. Musel jsem proto našlapovat opatrněji, abych hodinky nerozmáčkł – chodil jsem tím pádem docela nakřivo – vše ale vypadalo celkem nenápadně.

Třídní učitelka přišla na to, jak celou patálii vyřešit, a rozhodla se pro metodu „anonymního odevzdání“. Do třídy na katedru dala svoji kabelku a všem oznámila: „Budu vás do té třídy pouštět jednoho po druhém, a kdo hodinky ukradl, odevzdá je do kabelky!“

Já zatím chodil sem a tam po chodbě školy, hodinky bezpečně ukryté pod chodidlem, pohvizdoval si a jakožto vševědouce Bůh tohoto příběhu sledoval celé vyšetřování. Věděl jsem, že mám solidní šanci z toho nepozorovaně vyklouznout, vzhledem k tomu, že se ukradený předmět dal odevzdat anonymně, učitelka vpouštěla do třídy jednoho po druhém, dveře vždycky na půlminutu zavřela, a dokonce potom ani nikoho nešpehovala klíčovou dírkou. Uvažoval jsem však i takhle: Co když ty hodinky do kabelky skutečně vrátím? Znamenalo by to přece jasné přiznání, že ve třídě je zloděj! To přece až dosud vůbec nebylo jasné – Vokoun mohl svoje hodinky kdekoli ztratit. Jestliže ale všichni budou vědět, že mezi nimi skutečně někdo kradl, vyšetřování neskončí, třeba si přizvou policii, všem sejmou otisky prstů a já nakonec skončím v polepšovně... Nešlo by to nějak narafořit, aby to na oko vypadalo, že Vokounovi chronometry jednoduše vypadly z kapsy?

Přišla na mě řada a já stál zcela sám v prázdné třídě za zavřenými dveřmi. Vzal jsem hodinky z bačkory, a namísto toho, abych je dal do kabelky, hodil jsem je po zemi pod lavice. Sunuly se po linoleu, až cinkly o nohu jedné ze židlí.

Když akce skončila a ve třídě se žáci vystřídali jeden po druhém, učitelka otevřela dveře a všichni se tam o překot vrhli, kolem katedry se rázem utvořil chumel lidí.

Strašné zklamání, hodinky nikde. Učitelka vytočená k nepřítelosti, že její geniální metoda nevedla k úspěchu. Všichni si jdou zklamaně sednout do lavic, když Vokoun vykřikne: „MÁM JE!“ A hodinky drží vítězně v ruce.

Neuvěřitelné! Tak se přece našly!

„Tak je ten zloděj nevrátil do kabelky, ale dal je Vokounovi pod lavici,“ říká s velkým ulehčením třídní učitelka Zelenková. Její slova mě netěší, protože mi nevyšel dábelský plán – nakonec se mi nepodařilo to

narafořit tak, aby si každý myslel, že náš brankář hodinky jenom ztratil.

Celá věc ještě měla dohru o několik dní později na odpoledním tréninku. Hlavní trenér si nás na ledě nechal všechny zavolat do středového kruhu hřiště a třída hokejistů kolem něj vytvořila hlouček.

„Tak hele, kdo to byl?!“ uhodil na nás, „víme dobře, že mezi váma je zloděj. Tak ať se přizná. Ty hodinky tam přece předtím nebyly, ne?“

Ozvalo se souhlasné přitakání.

„Takže ještě jednou. Ať se přizná. Moc dobře víme, kdo by to mohl být. Máme ty lidi vytipované. A jestli se dotýčný teď neozve, předáme celou věc na veřejnou bezpečnost!“

Ve chvíli, kdy jsem uslyšel slova o policii, mohl jsem podlehnout, rozbrečet se a všechno přede všemi přiznat. Dodnes si cením toho, že jsem neztratil hlavu a věrně se držel pravidla „zatloukat do poslední chvíle“.

Skutečnost, že někdo ze třídy hokejistů je tajemný zloděj, pochopitelně všechny provokovala. Kluci na tréninku si potom ještě dlouho dělali ze všeho legraci oblíbenou hrou: obvykle ji provozovali tím způsobem, že na sebe ukazovali prsty a říkali: „Přiznej se, Ondro, tys to byl!“, nebo: „Honzo, tys je ukradl!“, případně: „Hele, koukej se okamžitě nabonzovat k Zelenkovým!“, a dotýčný nařčený se tomu od srdce smál. „Hahahahaha!“

Když jsme spolu seděli na střídačce, jeden ze spoluhráčů pokračoval v té legrační hře, ukázal na mě prstem a řekl mi: „Přiznej se, Michale, tys to byl!“

„Hahahaha!“ zasmál jsem se co nejupřímněji, jako kdyby řekl ten nejlepší vtip.

• • •

Po skončení páté třídy základní školy se moje a Vokounovy cesty rozešly úplně jinými směry. Zatímco já měl rozhodně blíž k psaní než k hokeji, vydal jsem se na střed-

ní školu, potom jsem v Praze absolvoval žurnalistiku a stal se ze mě sportovní novinář. Kroky Tomáše Vokouna jsem sledoval zpovzdálí, podle toho, co proběhlo tiskem: jako první brankář se zúčastnil juniorského mistrovství světa, potom byl v jednom televizním extraligovém zápase vyhlášen hráčem zápasu za Kladno. Odešel do Kanady, kde v prvním ostrém testu za Montreal docela slušně vybuchl, dostal tři góly za třetinu a dlouho si nezachytil. Nakonec se však přes všechna úskalí dokázal v zámoří prosadit za Nashville Predators, dotáhl to až na brankářskou jedničku týmu a vydělal si pár milionů dolarů za sezonu. V českých novinách pak jeho otec doslova plakal dojetím nad tím, jak vzorného a hodného má syna, který mu k narozeninám koupil auto za několik set tisíc.

Protože se prosadil v zámoří, trenéři úspěšného brankáře povolali i do reprezentace, kde odchytal dva šampionáty – ten druhý, vítězný, ve Vídni roku 2005.

Všichni si však povšimli toho malého detailu: jako jediný z reprezentačního týmu naše vítězství neoslavuje, ale na fotografii po finále s Kanadou se tváří mimořádně zkroušeně.

Jakožto novinář jsem se rozhodl, že celé věci přijdu na kloub. Počkal jsem si a odchytal jsem ho několik měsíců po mistrovství, v chodbách stadionu ve Znojmě, kde svého času hrál v období výluky kanadsko-americké NHL.

• • •

„Tomáši, můžeš na chvilku?“ ptám se a v ruce nervózně svírám diktafon. Gólman právě spektakulárním pohybem rozrazil dveře vedoucí od ledové plochy do chodeb znojemského stadionu, zhruba tím stylem, jakým by ožrala rozrazil dveře od hospody. Je celý zpocený a ještě „rozfajrovaný“ z tréninku, z mokré hlavy stoupá pára.

„Oukej, ale jen tři minuty, pak jdu k masérům,“ povídá, přistoupí ke mně, otře

si z čela pot a unaveně se opře o dřevěnou stěnu. „Sakra, dneska mi to ale dalo zabrat...“

Za těch dvacet let se dost změnil – když jsem ho znal jako malého kluka, byl menší a zavalitý, potom se ale samozřejmě dost vytáhl, a teď je naopak o hlavu vyšší než já. Flegmatická a monotónní intonace hlasu mu však zůstala.

„Zajímalo by mě zákulisí mistrovství světa 2005 ve Vídni,“ začal jsem, „chtěl bych se hlavně dopátrat okamžiku, který ti na tom šampionátu tak zkazil oslavu.“

Otře si nos do rukávu tréninkového dresu.

„K tomu se už nechci vracet. Myslím, že o tom se toho napsalo už víc než dost. Svoje jsem si k té věci už řekl...“

Nenechám se však odbýt.

„Můžeš tedy prosím jenom tak zopakovat, co se tam seběhlo?“

„No dobrá... Ke konci finále v našem brankovišti provokoval kanadský útočník Heatley. Minutu před koncem napadl našeho hráče, několikrát ho hokejkou sekl do bruslí. Začal pořvát i na mě. Byly to samé sprosté nadávky. V afektu jsem mu řekl něco, čeho jsem pak hodně litoval.“

„OK, tohle je verze, kterou všichni známe z novin. Mě by ale docela zajímalo, CO PŘESNĚ jsi tomu Kanadanovi řekl. Muselo to být něco opravdu hnusného...“

Ošívá se a nechce jít s pravdou ven. „Je to víceméně moje soukromá věc...“

Nakonec se odhodlám zeptat se na ten důležitý moment.

„Mělo to něco společného s tím, že Heatley zavinil při autonehodě smrt spoluhráče?“

Až do té chvíle se spíš jen díval do země, jenom občas posmrkával a kapal z něho pot, podobně jako většina hokejistů v přestávkách při rozhovorech v televizních přenosích. Teď ale pozvedne oči a podívá se mi do tváře.

„A proč tě to vlastně zajímá?“

Pokrčím rameny. „Ani nevím. Možná proto, že mě docela zajímáš ty. Zajímá mě,

jaká je souvislost mezi tebou v současnosti a člověkem, kterého jsem znal, když ti bylo kolem jedenácti let.“

Trochu se zarazí a pak se na mě podívá pátravým pohledem.

„Sorry, nějak si nevzpomínám...“

„Kdysi jsme spolu chodili do sportovní třídy v Sokolově. Právě v páté třídě jsi mi ukradl knížku hudební výchovy, všelijak jsi ji zmačkal, listy vytrhl z vazby, aby vypadala, že je tvoje. A fixou sis na ni ještě napsal velkým písmem: ‚VOKOUN‘.“

„Fakt, jo?“ usmívá se. „To už si vůbec nepamatuju – zapomněl jsem na to.“

„Nejsem ovšem o nic lepší než ty,“ pokračuju, „abych se ti pomstil za tu učebnici, ukradl jsem ti hned potom hodinky. Pamatuješ na tu aféru? Dlouho se to vyšetřovalo, ale nikdo na nic nepřišel. Až teď, po tolika letech, jsem se rozhodl přede všemi veřejně učinit to hrozné doznání.“

„V tom případě jsme teda dva zloději,“ komentuje to.

„Takže když jsem se tady po tolika letech konečně takhle odhalil, možná bys mi to mohl oplatit,“ povídám, „Mohl bys to ze sebe všechno konečně dostat, a uleví se ti. A hlavně...“

Pozvednu mu k očím diktafon a stisknu tlačítko, takže červená kontrolka RECORD zhasne.

„... to, co jsi řekl Heatleymu, navždy zůstane jenom mezi náma. Nikde to nezveřejníš.“

Nasadí si brankářskou masku s namaľovaným chřtánem tygra, kterou až dosud držel v podpaží, takže v mezírkách mezi dráty vidím jenom třekající oči.

„Sorry, musím už jít,“ pokrčí rameny, „tři minuty uplynuly. Maséři na mě čekají.“

Dívám se na něj, jak se v objemné a těžké brankářské výstroji kolébá chodbou a jeho tělo ozařované bílým svitem zářivek vrhá stíny.

„ŘEKL JSI MU, ŽE JE VRAH?“

– volám za ním, ale už mě asi neslyší.

Radana Šatánková

Výběr

OBJEV ROKU

Šestadvacátkou jel
Děda Lebeda
Ba jo
Nefalšovaný Lebeda

CHVÁLA PSÍMU MOČENÍ

Vždycky mě vábily hlasy z amplionů
A rozesmály domovní řády pavlačových domů
Záviděla jsem psům
Že močí autogramy
Kam si jen zamanou

Miluji podepsané patníky nároží
Od umělců těch nejhravějších
Z každého pavlačového domu

LETNÍ VARIACE

Silueta
Přístavního města
Volá
Svlaž mé rty

Ve skalním chrámu
Skálou jsem, tepu
A ty?

(*1980 ve Frýdku-Místku.)

Novinářka, ve větší míře však
kulturní publicistka, básnířka,
literární porotkyně a fotografka.

Publikuje a autorsky veřejně
vystupuje od patnácti let. Vydala
zarím pět básnických sbírek

(v roce 1995 Okno v zahradě,

r. 1999 ... Dokořán, r. 2002

Básně a texty z let 1995–2002,

r. 2005 Prolínání, r. 2009

Medúza). Nyní pracuje na další
básnické sbírce a v rukopisu má
i reminiscenční prózu Babi, ukaž
zuby. Studuje teologické nauky
na KTF UK v Praze. Střídavě žije
v rodném Frýdku-Místku
a v Praze.

Je členkou různých literárních
uskupení a profesních
organizací. Mapuje současnou
literární scénu
v České republice.

ZÁPAD SLUNCE NAD GROŽNJANEM

Střechy
Vrhají stíny
Stínují
Stinohrají
Plují korábem
Ke sluji za drakem

Slunce sykne
A spolyká

NA MOTIVY DÁVNÝCH ČASŮ

Co vlna
To broušení
Paměti kamene

Jako v pohádce
Přiletí pták
Klovne do skleněné hory
Jedenkrát za sto let
Uplynula vteřina
Věčnosti

BABIČCE

V době válek
Bývaly lásky
Jiné
Takové pevnější
S nadějí, že
Přežijí

GRINGO ON THE STAGE /reportáž z hospody/

Na smetišti světa
 Naskočila červená Open Air
 A nerušit
 Lokál rozdělen na dvě strany:
 Na jedné páni
 Na druhé dámy;
 Jestli pijí páni
 Jsou to kumpáni
 Ale copak dámy?
 Ty jsou kumdámy

Čum na mě jako Kotík
 Jako ten, kdo z nich dostane
 Obraz za sedmdesát táců
 Na občanku

 Mlč a nic se ti
 Nestane
 Pravidl rozčílený Gringo
 V úterý

Gringo /kdosi u stolu mu tak řek?/
 Byl tu včera Pipin a měl na tě žízeň
 Že prý mu dlužíš prachy

Vole, není pravda, není možná
 Řekl obrovský člověk Gringo

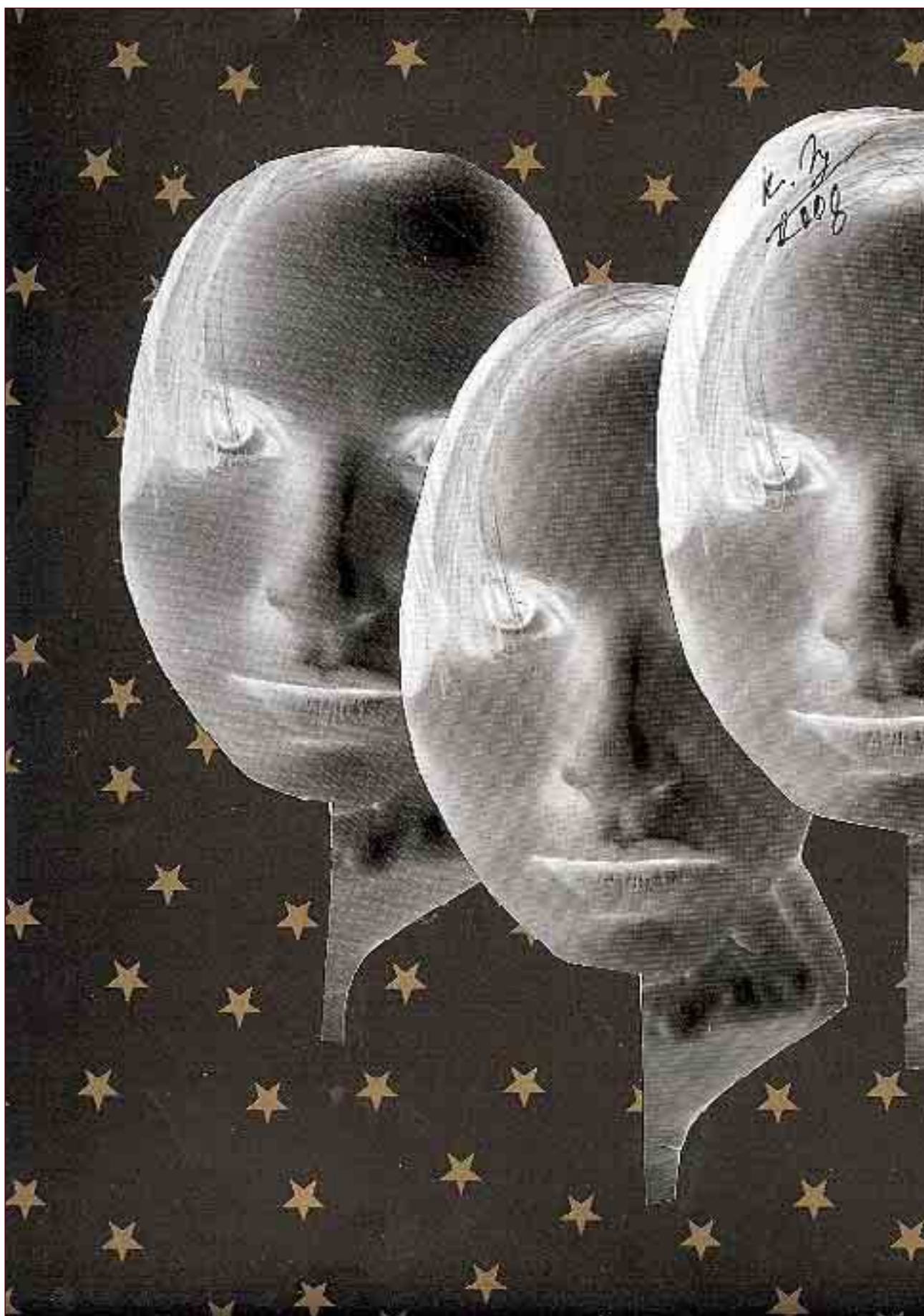
Mně taky dluhuješ!
 Třicet devět kaček za značkovou košili
 Až tě v ní příště uvidím
 Ustříhnu ti rukávy

Moc piješ a drbeš
 Tady pusinka
 Kočička hezká
 Jak jsi k ní, ty zvíře, přišel

Běž tam, že jsi
 Kotík - potomek
 Ať ti daj? ten vobraz
 Že je tvůj
 Máš občanku
 Vole
 Seš Kotík jak poleno
 A basta!

Koláže

Katka Bolechová

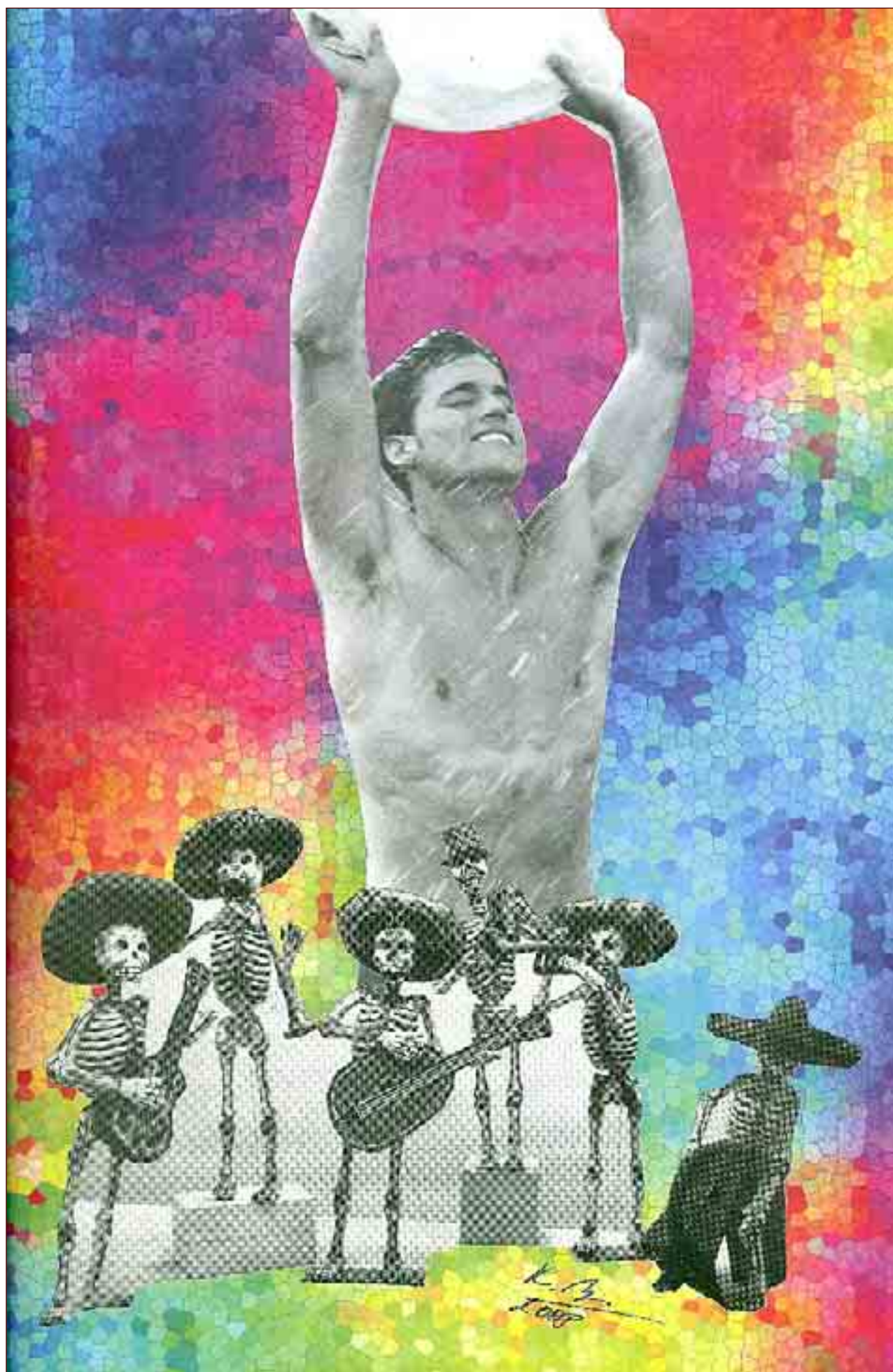
„Spermie na maškarním
bále“

„Balet“

„GLORY“

Vlevo:
„Robotovy
strasti“,
vpravo:
bez názvu

Vlevo i nahoře a na stranách 44 a 45: bez názvu

Vlevo: „Zamilovat se“, nahoře: „Ani utopit se tu nedá“, portrét autorky

**V příštím čísle (vychází 1. listopadu 2009)
najdete:**

Básně

Písně

Plísně

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!